

Žurnalas KARDAS įsteigtas Lietuvoje 1925 m. Leistas iki 1940 m.
Atkurtas 1989 m.

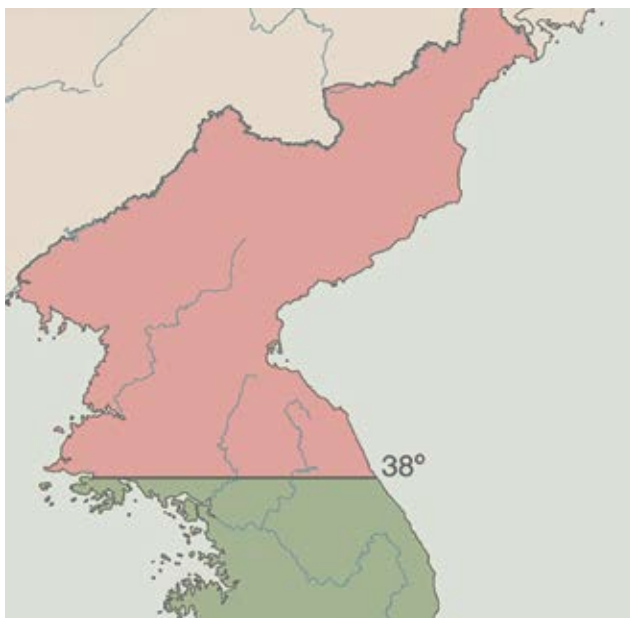
2025 m. Nr. 4 (508)

TURINYS

Ričardas Marcinko 2
„Tikra komanda“. II dalis

1925-ųjų Kalėdos 16

Užmirštojo karo didvyris:
Amerikos lietuvis
plk. ltn. Anthony Bernardas
Herbertas 28

Žurnalą rengia Lietuvos kariuomenės kanceliarijos Karinės periodikos redakcija •
Adresas: Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius; tel. +37052103897; el. p. Darius.Varanavicius@milit
• Leidėja – Krašto apsaugos ministerija. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa
su autorių nuomone. Nuotraukos, rankraščiai negražinami ir nereцензуojami •
Tiražas 2 700 egz. ISSN 1392-9437, GL-734 • Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo
kartografijos centras, Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r. • I ir IV viršeliuose –
plk. ltn. A. B. Herberto asmeninių archyvų nuotr.

RIČARDAS MARCINKO „TIKRA KOMANDA“

ŠEŠTOJI SEAL KOMANDA

6-osios komandos įkūrimo ir subūrimo problemos buvo pačios sudėtingiausios, su kuriomis man kada nors buvo tekę susidurti. Be abejo, apie tai norėčiau pasakoti kaip apie komandos darbą.

Kai man buvo pavesta sukurti „šeštukus“, atsirado puiki galimybė suformuoti grynai funkcinių padalinių – be įprastinės perkrautos administracinės „uodegos“. Man buvo reikalingi „dantys“, o įvykių eigoje turėtų atsirasti ir tinkama „uodega“.

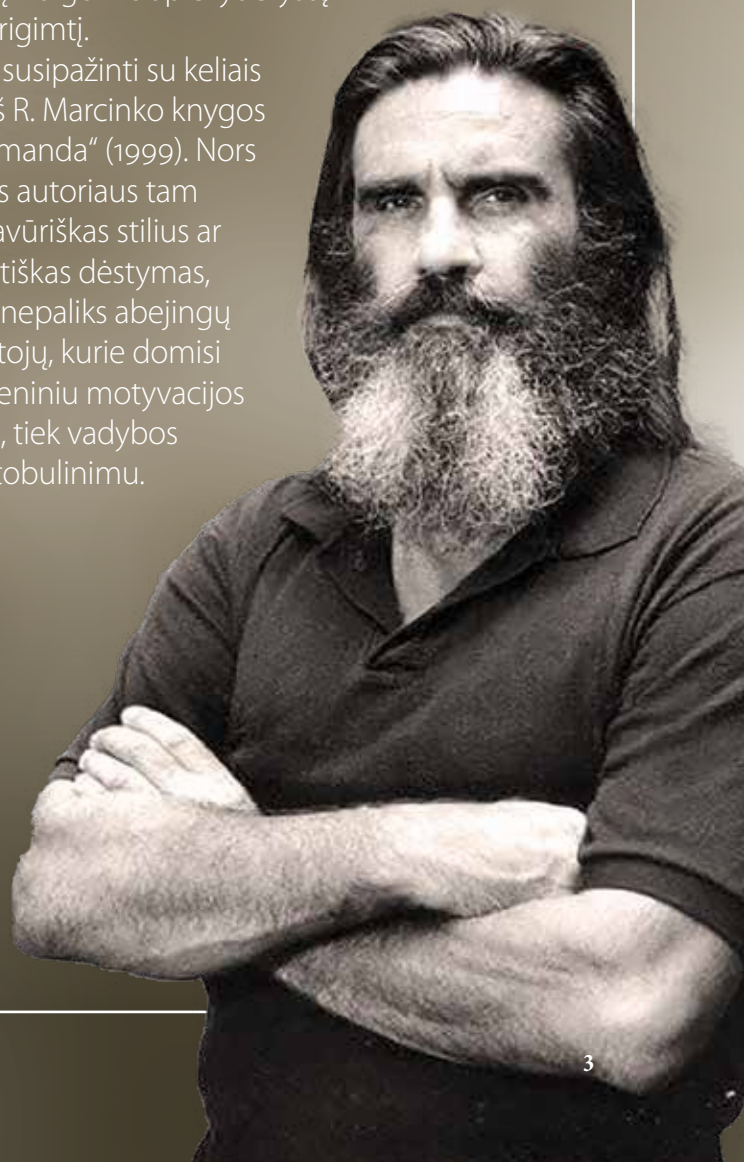
**TEŠINYS.
PRADŽIA 2025 m.
KARDAS Nr. 3**

A“

Apie Ričardą Marcinko (1940–2021) galima kalbėti labai ilgai. Daugiau kaip tris dešimtmečius trukusi jo karjera Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) kariniame jūrų laivyne buvo kupina tiek kasdienės rutinos, tiek nutrūktgalviškų nuotykių, jų, beje, netrūko ir vėliau – jau civiliniame gyvenime.

Nors buvo įvairių likimo vingių, R. Marcinko visada išliko kupinas energijos. Viena jo aktyvaus visuomeninio gyvenimo sričių tapo rašymas. Įslaptintų padalinių veteranui buvo ką papasakoti – pradedant memuarais ir baigiant įžvalgomis apie lyderystę bei jos prigimtį.

Siūlome susipažinti su keliais skyriais iš R. Marcinko knygos „Tikra komanda“ (1999). Nors juntamas autoriaus tam tikras bravūriškas stilius ar amerikietiškas dėstymas, ši knyga nepaliks abejingų tų skaitytojų, kurie domisi tiek asmeniniu motyvacijos ugdymu, tiek vadybos įgūdžių tobulinimu.

Viena pirmųjų 6-osios komandos nuotraukų, daryta veikiausiai dar prieš Irano krizę.

Uždavinys buvo suformuotas aiškiai – kova prieš terorizmą visame pasaulyje.

Deja, nei grafikas, nei biudžetas buvo neaiškūs. Mes turėjome būti pasiruošę persidislokuoti kuo greičiau; misijos į Iraną planavimas vyko visu smarkumu. Reikiama įranga ir jos kaina turėjo būti nustatytos darbo eigoje, tikslinant užduotis ir taktiką.

Liko vienas labai svarbus mano komandos kūrimo elementas – žmonės. Mums prireiks atlikti kai ką daugiau nei, tarkim, jūrų pėstininkams; schema „keletas šiaip gerų vaikinių“ čia netiko. Buvo privalu rasti geriausius. Karinių jūrų operacijų viršininkas įgaliojo mane apklausti visus SEAL operatorius bei pagalbinį personalą iki atrankos ir po jos. Tai reiškė, kad kiekvieną savo žmogų aš rinksiuosi individualiai. Beje, tai nepraplėtė mano draugų būrio. Bet įrodė, kad Kalėdų Senis egzistuoja. Renkant komandą, visada būtina žinoti, kokie turėtų būti tavo bendražygiai.

Štai kokie buvo mano kriterijai:

- *Kovinė patirtis.* Ar jis girdėjo, kaip palei ausį prazvimbia kulka, paleista klastingo priešo? Ar, be mokymų, jis dalyvavo tikrame veiksmė? Noriu, kad kiekvienas mano žmogus, ryte žvilgtelėjęs į veidrodį, sau pasakytų: žinau, kad tikrai galiu veikti, aplink žvimbiant priešo kulkoms.

- *Kalbos įgūdžiai.* Darbuosimės visuose pasaulio kampeliuose tarp daugybės žmonių – tiek kariškių, tiek civilių. Noriu, kad mano žmonės duotų įsakymus tiesiogiai, o ne per agentus ar vertėjus. Be abejo, nesitikėjau, kad kiekvienas bus poliglotas, bet man reikėjo vaikinių, kurie mokėtų pakankamai, kad užduotis būtų įvykdyta greitai.

- *Darbščios rankos.* Mano žmonės turėtų mokėti permontuoti elektros sistemą, perklausyti telefoninius pokalbius, vairuoti sunkvežimį. Žinoma, jie koncentruotųsi į pagrindinę užduotį – pasirinkti taikinį arba kaupti žvalgybinius duomenis, bet, kam nors sugedus, jie turėtų gebėti pataisyti tai vietoje.

- *SEAL komandos įgūdžiai.* Norėjau, kad 6-oji komanda būtų autonomiškas padalinys,

sugebantis sukurti bet kokią situaciją, nelaukdamas pagalbos iš kitų. Man reikalingi žmonės, turintys pačių įvairiausių sričių, įskaitant ginkluotę, povandeninius veiksmus, parašytą sportą, desantines operacijas, ryšius ir elektroniką, medicinos pagalbą, duomenų rinkimą ir analizę, patirties.

• *Komandinis darbas.* Jis gyvybiškai svarbus. Mes rengsimės veikti taip greitai, kad mums neliks laiko aiškintis dėl visokio asmeninio šūdo. Jokių primadonų ir jokių vienišių. Man reikalingi tie, kas įrodys, kad yra pajėgūs tempti tiek savą, tiek papildomą našą. Žinoma, kiekvieno tikslai savi. Bet man reikia tų, kam bendri tikslai būtų aukščiau savų – žmonės, kurie galėtų pasiekti savus tikslus, neaukodami savo padalinio efektyvumo.

• *Badas.* Man reikalingi žmonės, kurie būtų išalkę veiksmo, pasiekimų, išbandymų. Jie turėtų būti labai motyvuoti, netgi agresyvūs. Tokie tipai paprastai gali turėti problemų dėl rutinos, bet man tai nebuvo problema – 6-ojoje komandoje rutinos tiesiog nebuvo.

Žinojau, kad ne kiekvienas į komandą atsineš visą tai. Tai nieko tokio. Dalis komandos kūrimo meno – gebėjimas suderinti individualius įgūdžius su bendromis galimybėmis, reikalingomis jų užduočiai.

Komandoje su manimi darbavosi daugiau nei šešios dešimtys operatorių. Devynių (dešimtas vaikas buvo neoficialus „šeštukų“ narys, tačiau jis buvo toks išskirtinis, kad privalėjau jį įtraukti) aš paprasčiau savais žodžiais papasakoti apie asmenines patirtis. Turėkim omenyje: tai ne geriausias dešimtukas – kiekvienas iš minėtųjų šešiasdešimties buvo savaip kietas.

Galėčiau parašyti gal po penketą knygų apie kiekvieną žmogų, su kuriuo teko dirbti. Bet kiekvienas iš šio dešimtuko buvo sektinas pavyzdys kai kuriems personažams, su kuriais jums teko susidurti mano knygoje „*Rogue Warrior*“. Kiekvienas iš dešimties buvo kažkuo įdomus ir vertas pasidalyti savo mintimis apie nutikimus laikais iki 6-osios komandos, taip pat buvimo joje ir po jos.

O dabar susipažinkime su „Tikra komanda“:

- Laris Baretas, jis gi Kulkagalvis;
- Denas Keipelas, jis gi Bjaurusis Nikis Gradlas;
- Normas Karlis, jis gi Kunigaikštis Veliantas arba Polas Henlis;
- Denis Čalkeris, jis gi Gyvatė;
- Styvas Hartmanas, jis gi Styvas Vonderis;
- Haris Hamfris, jis gi Haris Kuprius;
- Mikas Pardlis, jis gi Ančiakojis Dju;
- Styvas Sjedželas, jis gi Indėnų Žydas;
- Styvas Tešas, jis gi Ciklopas;
- Albertas Tremblis, jis gi Dokas Tremblis.

Operacijos „Eagle Claw“ liekanos dykumoje. Nepavykusi įkaitų vadavimo operacija privertė permąstyti panašių veiksmų koncepciją ir organizavimą.

„Man reikalingi žmonės, išalkę veiksmo.“

LARIS BARETAS

Laris tarnavo su mumis, kai dar vadovavau 2-ajai komandai. Tada jis buvo jaunas III klasės viršila, dirbantis ginkluotės tarnyboje. Vienas iš tų kibių buldogų, kurie nepasiduoda, jei jau imasi darbo. Žodis „buldogas“ čia tinka, nes anksčiau Laris tarnavo Jūrų pėstininkų korpuse (JAV jūrų pėstininkų korpuso emblema – buldogo galva, – vert. past.)

Kai pradėjau pirminę atranką į 6-ąją komandą, Laris buvo Numeris Pirmas mano sąrašė. Kodėl išskiriau šitą viršilą, kurio laipsnis žemiau banguinio spiro? Todėl, kad jis uoliai darė viską, ko imdavosi. Jei darbas nepažįstamas, vidutinybė dirbs vos vos. Tie, kas aukščiau vidutinybės, dės pastangas savo silpnoms vietoms pagerinti, bet nesistengs tose srityse, kur jam einasi gerai. Išskirtinis žmogus bus pasirengęs pereiti kiaurai

sieną, nepriklausomai nuo to, ką jis daro.

Laris buvo išskirtinis. Norai ir galimybės – šiek tiek skirtingi dalykai. Bet Laris visados troško sužinoti daugiau ir veržėsi žengti vis naują žingsnį, kad taptų labiau kvalifikuotu operatoriumi.

Aš noriu šiek tiek paaikškinti – jūs išgirsite daug ko ir apie 6-ąją komandą, ir apie „Raudonąją grupę“ (išslaptinta specialioji grupė *OP-06D „Red Cell“*, – vert. past.), jos susijusios tarpusavyje, bet yra atskiri padaliniai.

6-ajai komandai buvo pavesta kova prieš terorą. Tai reiškė likviduoti teroristus arba užkirsti kelią jų nešvariems darbams.

„Raudonoji grupė“ buvo sukurta tam, kad būtų galima išmėginti karines jūrų pajėgas įvairiomis teroristinių atakų simuliacijomis bei padėti sukurti antiteroristinę taktiką ir anti-

terroristinę terpę, apsaugančią laivyną visame pasaulyje. Tai reiškė sukurti informuotumo ir saugumo programas, kurios neleistų įvairiems blogiečiams prisitarti prie laivyno, – jie nukabins nosis ir galiausiai nueis gatve toliau link karinių oro šou bazės. (Pašiepti kolegas – įprasta praktika tarp JAV ginkluotųjų pajėgų rūšių, – vert. past.)

Yra dar viena priežastis, kodėl Laris man padarė įspūdį. Yra žmonės, kurių kraujo grupės A, B, O, o gal ir AB; Lario kraujo grupė buvo IŠTIKIMYBĖ. Jis buvo ištikimas ne šiaip man, jis buvo ištikimas savo įsitikinimams. Lariui nebuvo nieko per pusę – tik viskas arba nieko (jūs greit pamatysite, kad tai bendras „Tikros komandos“ narių požymis. Jiems nėra jokios pilkosios zonos – ji arba juoda, arba balta. Kompromisas – tai ne jų žodis).

Lario lojalumo pavyzdys: po to, kai aš jį pasirinkau, jis sužinojo, jog aš vertinsiu jo porininko

Frenko Filipso kandidatūrą. Jis ne tik pasirūpino, kad aš pasikalbėčiau su Frenku, bet ir pamokė jį – pasakė, kad šis eitų į komandą, neuždavinėdamas kvailų klausimų.

Laris buvo atsidavęs savo naujam padaliniiui – jis tikėjo juo dar iki šio padalinio atsiradimo.

Dar vienas Lario privalumas – kalbų mokėjimas. Jis galėjo gana greit perprasti kalbą, kurios reikėjo darbui; duok jam porą dienų, ir jis galės gaudytis pokalbiuose bei užrašuose, taip pat gana padoriai ta kalba aiškintis. Su vienu trūkumu. Kokia bebūtų kalba, jis visada kalbėjo su stipriu pietiniu Floridos akcentu. Tai ribojo jo efektyvumą kontržvalgybinėse operacijose.

Visi mes turime savus talentus ir savus apribojimus. Svarbiausia – maksimalizuoti pirmuosius ir minimalizuoti antruosius. Galbūt lingvistiniams reikalams aš pasirinkčiau kitus komandos vaikus.

Bet kitose srityse Laris buvo puikus, vertinant operatyviniu požiūriu. Kai nori, jis gali išnykti ir

susiliesti su tapetų fonu. Jis gerai randa kontaktą su bet kuo; priėjęs prie visiškai nepažįstamo žmogaus jis gali pradėti savo medžioklę nesukeldamas jokio spaudimo ar grėsmės. Tačiau už šios širmos yra smegenys, ir jos visada dirba. Jis visada turi tikslą; jis visada renka duomenis, visada ieško efektyvesnių būdų užduočiai įvykdyti. Jis niekad nenustoja mokytis, įsisavindamas viską, kas įmanoma.

Per daugybę metų turėjau garbės stebėti, kaip vystosi Lario gebėjimas būti lyderiu. Jis visada vadovavo pačiame priešakyje ir reikalavo aukščiausių rezultatų; su savo pavaldiniais kartu tupeidamas apkasuose, jis sekė, kad jie būtų gerai parengti tam, su kuo teks susidurti.

Jis buvo velniškai geras instruktorius – iki smulkmeniškumo išaiškinantis „kodėl“, niekada nepamiršdamas, kad visas tas šūdas kažkada ir jam buvo naujiena. Man buvo smagu matyti,

kad savo du sūnus jis auklėja lygiai su tokiu pačiu stropumu ir pasiaukojimu. Jis buvo kupinas ryžto perduoti jiems viską: ir tai, ko mokė jo tėvas, ir to, kuo su juo pasidalijo jūrų vilkai.

Nenorėčiau, kad visa tai skambėtų kaip panegirika,

todėl turiu užsiminti ir apie Lario trūkumus. Jis buvo patikimas tiek, kad pirmiausia sekė mano nurodymais net tuomet, kai matė geresnių sprendimų. Greitai jis išmoko išsakyti savo nuomonę dažniau ir, kada jis kalbėdavau, aš klausydavau. Žinojau, kad jo idėjos turi vertę. Jis niekad nekalbėjo vien dėl to, kad išgirstų savo balsą.

Laris buvo ir liko „šventyklos šunimi“. Kiekvienas džiaugtūsi turėdamas jį savame kolektyve. Jei Amerikai kada nors prireiks jo talentų, žinau, kad jis prisidės, – vienaip ar kitaip.

O dabar skaitykite, ką šis urzgiantis buldogas papasakos pats.

„Vardas – Laris Baretas, gimęs 1951 metų gruodžio 22 dieną Floridoje, karinę tarnybą atlikęs JAV jūrų pėstininkų korpuse, 2-ojoje SEAL

SEAL veteranas Laris Baretas. Kurdistanas, 2013 metai.

komandoje, Kovos su terorizmu grupėje, 6-ojoje SEAL komandoje, „Raudonojoje grupėje“, 4-ojoje SEAL komandoje, Karinių jūrų pajėgų atstovas Karinių oro pajėgų Specialiųjų operacijų tarnyboje. Karinis laipsnis – viršila (E-9).

Pirmas mano mūšis buvo Grenadoje. Man tai pasirodė... na, gana įdomu. Mes, užimdami ryšių mazgą, patekome į nedidelį apšaudymą, bet mazgą užėmėme ir nutraukėme transliaciją. Veikiai prie mūsų su tais savo šešiaračiais šarvuočiais pririedėjo blogi vaikinai.

Va tada prasidėjo tikra pekla. Teko prasiveržti per pakrantės ruožą. Kažkam iš vaikinų pavyko įsokti į okeaną ir užgrobti žvejų katerį. Pirmas

kartas, manau, visada atrodo keistai. Aš galvoju: „Kodėl jie į mane pleškina? Aš gi visai padorus bičas – kodėl jie bando mane nukalti?..“ Bet šiaip visa tai atrodė truputį neįtikinamai.

Mūšis gali būti kraupus, jaudinantis, galingas – visa tai skirtingos emocijos, priklausomai nuo to, kas vyksta su jumis ir kiek gerai jūs su tuo tvarkotės. Jūs galite sakyti: na, Grenadoje nebuvo daug reikalų. Bet aš manau, kad jų buvo užtektingai. Viskas priklauso nuo to, kas vyksta būtent tame mažame žemės lopinėlyje, ant kurio stovi.

Mano tėvas užsiėmė įvairiais dalykais. Dirbo laivų statykloje – statė „Liberty“ II pasaulinio karo metais. Jis buvo vienas iš trylikos vaikų, du iš jų tarnavo karo metu. Bet jis liko prie laivų. Vėliau gaudė žuvį, atidarė bakalėjos parduvėlę ir degalinę, laikė galvijus, – gal apie pusantro šimto galvų bandą. Darė tai, ką reikėjo daryti.

Mano mama irgi darbavosi toje krautuvėlyje, prisiimdama didelę darbo dalį. Jei mano tėvas buvo kietas, tai, žiūrint į ilgalaikę perspektyvą, motina buvo dar kietesnė. Nes jai teko turėti reikalų su manimi, dviem mano seserimis ir juo. Stipri moteris.

Tėvas stipriai tikėjo darbu. Nebuvo jokio sėdėjimo. Ateis vasara – ir jis ras tau darbą, atiduos vietiniams už berną ir kaposi brūzgynus mačete arba padėsi dirbti staliui. Taigi kiekvieną vasarą turėjau darbo. Paskui mes nuolat padėdavome tėvams krautuvėje, pumpuodavome degalus ir panašiai.

Mūsų vaikystė buvo unikali. Tai jau savaime nuotykių istorija. Turėjom naminę mešką, o tėvas atbogindavo namo mažų aligatorių, kai grįždavo iš medžioklės.

Mano mokykla buvo visai maža, todėl ten nebuvo futbolo ar beisbolo komandos. Linksminis per daug neteko. Kas dėl mokslų, tai buvau iš tikrųjų neblogas mokinys, be to, tapau akademinio klubo „Beta“ sekretoriumi. Bet maždaug nuo vienuoliktos klasės pradėjau išgėrinėti ir valkiotis su tokia vietine chebra. Mano pažymiai suprastėjo.

Kai baigiau mokyklą, neturėjau žalio supratimo, kuo noriu užsiimti. Pirmiausia įsitaisiau į amerikietiškuosius kalnelius Panama Sityje. Jie buvo reklamuojami kaip „patys greičiausi ame-

Grenada, 1983 metai. JAV kariai demonstruoja komunistinių vadų portretus, rastus užimtame oro uoste.

rikietiškieji kalneliai pasaulyje“. Paprastai kas rytą mes užlipdavome ant estakados ir tepdavome bėgius tepalu, kad vežimėliai geriau slystų, paskui priverždavome visas veržles. Septynios dienos per savaitę nuo devintos ar dešimtos ryto iki pat vidurnakčio.

Dirbau kiaurą vasarą. Paskui tapo nuobodu. Vieną kartą įsėdau į paskutinį vežimėlį ir išlindau iš jo. Žinote tas dideles spyruokles, styančias gale? Tai štai, pasivėžinau, stovėdamas ant jų ir įsikibęs vežimėlio krašto. Variau taip visą kelią.

Tik nušokęs pamačiau, kad atbėga bosas. Likus keletui jardų iki manęs, jis sustojo, tada ramiai priėjo ir tarė: „Mano žmona pamatė, kad

kažkas važiuoja įsikibęs gale. Ėjau pasakyti apie tai tau, bet supratau, kad tai tu ir buvai. Dar kartas – ir man teks tave atleisti. Kaip gi atrodytų žinia laikraščiuose: „Amerikietiškujų kalnelių technikas žuvo, vaizduodamas idiotą“?“

Bet, kaip sakiau, man buvo nuobodu. Paskui mano draugą atleido, ir aš supykęs irgi išėjau. Tada dirbau grupėje, kuri valė plotus pakrantės kanalui. Valėme kiekvieną pelkę, net nežinau, kiek mylių aplink. Tuo metu tapau gana suaugęs. Pažinojau keletą vaikinių jūrų pėstininkų, ir, atrodo, man tai tiko.

Ištarnavau porą metų, tapau kapralu. Galėjau likti, jei ne viena maža problemėlė. Kartą, grįžęs

Paskambini varpu, padedi šalmą – ir tu laisvas. BUD/S kasdienybė.

SEAL operatorius lipa virvinėmis kopėčiomis po ilgoko plaukimo lediniame vandenyje.

namo atostogų, truputį pasimušiau su šerifo pavaduotoju. Jie pateikė kaltinimus dėl kriminalo ir visa kita. Kai grįžau į bazę, seržantas man ir sako: „Klausyk, kraukis daiktus, nusiųsiu tave į Okinavą. Ten jie tavęs nepasieks.“

Bet aš atsakiau: „Ne, mano tėvas atidavė daugybę pinigų užstatui. Man reikia eiti į teismą.“ Kai demobilizavausi, išvykau į Mobilą Alabamoje, o reikalas taip ir nepriėjo ligi teismo. Galiausiai šerifo pavaduotojas atsiėmė kaltinimus, nes labiausiai padėjęs akį ant manęs buvo šerifas.

Na, tuo metu grįžti į jūrų pėstininkus nenorėjau. Pradėjau dirbti statybose, statyti daugiaaukščius, *chaltūrinti*, tiesiog ėjau į niekur, grįždamas prie senų įpročių – išgerti ir pasimušti.

Vienas mano pažįstamas bičas anksčiau tarnavo laivyne. Jis buvo lėktuvo kapitonas lėktuvnešyje „*Forrestol*“. Jis visą laiką sakydavo – „SEAL tą, SEAL aną“, ir tai, ką jis pasakojo, mane labai domino. Be to, man nusibodo eiti į niekur. Aš pasitariau su savo mergina, kuri ruošėsi už ma-

nęs tekėti, – laivynas ar koledžas? Ji atsakė: laivynas.

Aš nuėjau ir užsirašiau. Žinojau, kad reikia kažką pakeisti, ir tas buvo panašus į veiksmą pokyčių link.

Įveikiau BUD/S (24 savaitių trukmės *Basic Underwater Demolition/SEAL Training* kursas, skirtas atrinkti ir apmokyti kandidatus į *Navy SEAL*, – vert. past.) grupėje Nr. 92. Tiksliai nepamenu, kiek ten mūsų buvo. Manau, link standarto – apie 120. Liko gal 20, su keliais tais, kurie išėjo kursą pakartotinai.

Nemanau, kad buvau pasirengęs tam, kas nutiks. Galvojau pats sau: „Na, bus sunku, bet jūrų pėstininkų baziniame kurse irgi buvo nelengva, ir tu gi atlaikei.“ Kadangi aš jau buvau tarnavęs, tai praleidau mokomąjį kursą ir nuėjau tiesiai į BUD/S. Prieš tai šiek tiek likau namie, bandydamas pasiruošti. Bėgiojau ir kilnojau svorius penkiskart per savaitę, o paskui atleisdavau stabdžius savaitgalio vakarėliuose.

Galvojau, kad mano forma gera. Atėjau prieš dvi dienas iki prasidedant kursui, prasibėgiojau su kitais ir pagalvojau: „Tuoj mirsiu. Dabar tai jau tikrai bijau.“

Bet protu ir širdimi suvokiau, kad nesiruošiu pasiduoti. Sugebėčiau ar nesugebėčiau, bet aš nesirengiau pasitraukti pasidavęs. Nebent jie patys mane išmestų. Tai buvo tas pat, kas dirbti pas tėvą. Tai buvo darbas, ir reikėjo jį padaryti.

Sunkiausias Pragaros savaitės dalykas (*Hell week* – baigiamasis *BUD/S* kurso etapas, pasižymintis dideliu fiziniu ir psichologiniu krūviu, – vert. past.), kiek pamenu, buvo naktinis išsilaipinimas ant uolų. Mūsų kursas vyko žiemą, ir bangos siekė gal keturis metrus. Mes jau bandėme tai dieną – turiu pasakyti, kad sunku. Skauda, labai skauda, kai tave mēto į akmenis. Kai ruošėmės naktiniam išsilaipinimui, aš galvojau: „Jokiū būdu. Čia blefas. Tai pernelyg pavojinga.“ O paskui mes imam valtis ir galiausiai išsiveržiam iš bangų mūšos zonos.

Tas nebuvo lengva. Aš vis dar galvojau: „Tai blefas. Jie mus tuoj grąžins atgal.“ Bet judam toliau, ir man galvoj kirba mintis: „Jie jau per daug uždelsė, tuoj lieps grįžti.“ Ir tada supratau, kad

taip nebus. Buvo sunku.

Daugelis padėjo vienas kitam. Bet kai imiesi darbo, viskas priklauso nuo tavęs paties. Aplinkiniai gali paskatinti, bet po tam tikro momento turi rūpintis savimi. Kad tikslas būtų pasiektas, iš tikro priklauso nuo kiekvieno asmeniškai.

O kurse viskas, ko iš tavęs reikėjo, kad tu iš ten išeitum pats. Jei sutiksi su tuo, išeisi.

Vėliau buvo nuspręsta, kad tai žemina. Ne, nežemina. Aš net nepamenu tų, kas išėjo. Pamenu tik jų sudėtus šalmus. Paprastai atsisakiusieji tęsti skambina varpu, o tu jų nepastebi, nes eini toliau, kad išliktum. Gaila tų, kas neišliko, bet kas jie tokie? Tu nepameni net jų veidų.

Kartą prisiskambinau namo, ir motina paklausė: „Na, sūnuk, kaip reikalai?“ Atsaciau: „Mam, čia gana sunku. Laikausi diena iš dienos.“ Ir visad prisiminsiu, kaip ji tarė: „Sūnuk, jei kiti gali, tai aš įsitikinusi, kad tu irgi sugebėsi.“ Tuo metu pamaniau: na ačiū, mam. Ne kažis koks patarimas. Bet iš tikrųjų tai geriausia, ką ji galėjo pasakyti. Jei kiti gali, tu irgi gali. Nereikia jaudintis.

Apie tai galvojau ilgų užplaukimų metu įlankoje prie Luizianos krantų. Reikėjo priplaukti

„Skauda, labai skauda, kai tave mēto į akmenis.“ Išsilaipinimo ant uolų treniruotė.

prie naftos platformų. Neteisingai įvertinęs srovę, plauksi šešias septynias valandas, o paskui dar teks kabarotis aukštyn į platformą. Tai alinantis dalykas. Bet žinau – jei kiti gali, tu irgi gali.

Sena išmintis: „Vyriškumas – tai ne tada, kai nebijai, o tada, kai nugali baimę.“ Ten visada baisu, ir klausimas tik, kaip peržengti baimės ribą. Aš manau, daug ką daro aplinkinių požiūris. Niekas nenori, kad kiti galvotų, jog tu bailys.

Žinoma, jeigu ir sėkmingai įveikiate šias sunkias pratybas, tas negarantuoja, kad gerai jausitės mūšyje. Bet jei nesistengsite mokymuose, tai, ko gero, su tikru darbu nesusitvarkysite taip gerai, kaip kad galėtumėte susitvarkyti.

Dabar, jei nori mesti kursą, tau neleidžia to padaryti. Pakonsultuoja keturis penkis kartus, leidžia sušilti... „O mes nenorim, kad jis priimtų skubotą sprendimą.“ Bet gyvenime kartais negali tiesiog visko mesti ir išeiti. Tu išeini, o kažkam tenka tavo našta.

Žinoma, aš paskui išgirdau visas istorijas apie Diką (Ričardą Marcinko, – vert. past.) – kad jis laukinis, mušeika, mėgėjas išgerti. Tuo metu – visai kaip aš.

O pirmąsyk sutikau jį vietoje, apie kurią geriau nepasakoti. Tai buvo reikalas su įkaitais Irane. Reikėjo iškrauti sunkvežimį. Aš žiaumoju tabaką „Kopenhaga“, vis nusispujaudamas į puodelį, kurį pastačiau ant sunkvežimio bamperio. Na, puodelis, aišku, nukrito ir apsivertė. Staiga išgirdau: „Kieno čia *bardakas*?“ ir dar keletą riebesnių žodelių. Pakėliau akis, išvydau Marcinko ir šmėkstelėjo mintis: „O Dieve, aš dar nespėjau jo pamatyti, o jau pakliuvau į bėdą.“

O kai atėjau dirbti pas Diką, patyriau, kad jis puikus vadas. Geriausias iš visų, su kuriais teko dirbti. Organizaciniuose reikaluose – kaip jis surinko komandą, kaip panaudojo žmones ir kaip buvo organizuota pati komanda – jis genijus.

Ir jis puikus lyderis. Pirmiausia, jis mūru sto-vėjo dėl savo vyrų. Jis buvo labai išitraukęs. Galėjom jausti, kad jis žino apie mus viską, – net tuos dalykus, apie kuriuos, galbūt, net nenorėtumėte kažkam pasakoti. Jis pažvelgdavo ir su-prasdavo, ko tu vertas, paskatindavo atlikti tai, ko patys nesitikėdavome padarysį.

Pamenu, jis norėjo, kad įgytume laisvojo krito- timo šuolių kvalifikaciją. Aš tuo metu buvau atlikęs gal 30–40 šuolių parašiotu – su privers-

Pratybos ant laivo denio.

Naktinis plaukimas, vadinamasis *Surf passage*: „Ne, tai blefas. Jie mus tuoj grąžins atgal.“

tinu išskleidimu ir laisvojo kritimo. Tarp jų yra nemažas skirtumas. Marcinko nuvežė visus į Floridą, ir mes įgijome kvalifikacijos – atlikome šuolius ne tik su įprastais, bet ir tuo metu naujais kvadratiniais parašiuotais, kurie labai pavojingi, jei nežinai, kaip su jais elgtis.

Mus suguldė ant grindų krintančios varlės poza. Žmonės prieidavo ir pataisydavo: „Va šitas kelis neteisingai.“ Keletą kartų pabandėme, ir Dikas sako: „Puiku, štai parašiuotai.“ Mes sudėjome juos po keletą kartų, paskui sėdome į lėktuvą, pakilome iki trijų kilometrų aukščio ir iššokome.

Man buvo baisu kaip niekad. Bet viskas ėjosi gerai. Visi darė darbą, visi mokėsi. Ir tą reikėjo padaryti. Mes atsilikome nuo grafiko ir Senis pasakė: „Reikia darbuotis. Atostogų nebus, kol nebūsim pasirėngę. Greit bus užduotis.“

Kai tu komandoje, reikia kažką įrodyti kiekvieną dieną. Negali pasakyti: „Ką čia išsiknisinėti, geriau dabar tiesiog ramiai prigulsiu.“

Dabar labiau už viską aš ilgiuosi savo tarnybos draugų. Nelabai ilgiuosi operacijų. Nesiruošiu tapti parašiuotizmo klubo nariu, mažai nardau ir visai neužsiimu su sprogmenimis. Bet tie vaikinai – jie buvo mano tipo. Buvome tarsi viena šeimyna.

Aišku, būna šeimyninių nesutarimų. Pas mus jų būdavo nuolat. Bet tai nereiškia, kad nebuvo profesionalai. Mes atlikome savo darbą. Ga-

lėjome nueiti kur nors kartu su Škipieriu išgerti ir būti artimi kaip tėvas ir sūnus. Bet kitą rytą atėjus į darbą, jis būdavo viršininkas, o aš – pavaldinys. Tai tik sustiprino tą, ko mokė mane tėvas: atlik savo darbą stropiai, ir sėkmė ateis.

Marcinko ir mano tėvas išmokė mane vertinti sunkų triūsą, komandos darbą, rūpestį savo žmonėmis. Man labai norėtūsi, kad jie gautų progą susitikti. Jie buvo labai panašūs. Galbūt todėl aš taip gerbiu Marcinko.

Karines jūrų pajėgas palikau 1994 metais. Įkūriau savo verslą, staciau dokus, pirsus ir užtvankas, dirbdamas su vienu vyrioku iš specialiųjų pajėgų, ką tik išėjusiu į pensiją. Dirbome ir su kitu senu pažįstamu, jis turėjo mums parduoti savo baržą, bet galiausiai to nepadarė.

Tai gana grubus darbas, ypač nugarai. Galiausiai nebepatvėriau. Kasdien vaikščiojau pas chiropraktiką. Paskui dirbau šį ir tą, kol galiausiai grįžau ten, kur išaugau.

Mes su sesėmis vėl atidarėme krautuvėlę ir aikštelę vilkikams. Mums reikėjo kažkaip įdarbinti žemę – mokesčiai vis augo, tad pagalvojome, kad galime atidaryti gerą automobilių aikštelę, kad ji būtų kuo natūralesnė. Mes nenorėjome, kad furgonai stovėtų ten susigrūdę kaip silkės. Norėjome palikti truputį erdvės pasivaikščiavimams po gamtą ir panašiai. Ten yra upelis, jis teka per sklypą, ir žmonių ten mažai, nes tai

Kpt. Normanas Olsonas, 1955 m. tapęs SEAL operatoriumi, nuo 1960 m. vystė parašiutizmą ir įvairias desantavimo technikas. Jis atliko kelis tūkstančius šuolių.

mūsų nuosavybė maždaug po pusę mylios abipus krantų.

Aš norėjau čia grįžti, nes ši vieta, kur augau, man ypatinga. Be to, turiu devynerių ir trejų metų berniukus, ir jiems ten gera. Stengiuosi auklėti savo sūnus taip, kaip auklėjo mane – kad suvoktų darbo vertę.

Mūsų namas stovi ant trijų su puse akro sklypo, ir dalis jo užžėlusi kaktusų sąžalynu. Reikia juos nuolat iškasti ir išmesti, kad neželtų toliau. Aš liepiu savo berniukui imt kibirą ir eit padirbėti. Jis truputį pasikapsto ir eina šalin. Tada aš randu jį ir sakau: „Klausyk, aš bosas, o tu mano pavaldinys. Negalime mesti šio darbo, kol jo neužbaigsim.“ Taigi mes mokomės. Manau, kad jo motina greit lieps jam skalbti, plauti indus, imtis kitų ūkio darbų – dėl jo paties gerovės.

Aš manau, kad egzistuoja poreikis mokytis dirbti ir galvoti ne vien apie save.

Mano senas viršila Bobas Šambergeris, kartodavo mums: „Minkštos žemės gimdo minkštus žmones.“ Jis tikindavo, kad tai Aleksandro Makedoniečio žodžiai, bet kas ten supaisys. Vis

dėlto aš galvoju, kad mes nusiritome iki to, kad tapome minkšta šalimi. Aš krikščionis, ir galvoju, kad ši šalis nususuko nuo Dievo, etikos ir moralės, nuo to, kas mums reikalinga. Manau, žmonės ieško būtent šių dalykų. Ir tai, kad klerikai jau verčiami eiti į mišką, turi ten susėdę ratu aplink laužą mušti kumščiais sau į krūtinę, kad atrodytų kaip tikri vyrai, – tai gana liūdna.

Specialieji karybos metodai vis labiau tinka dabartinio pasaulio situacijoje. Negalima leisti sparnuotųjų raketų į ligonines, net jei jose įsivertina teroristai. Tad specialieji metodai turi vis labiau būti pritaikomi kare. Bet taip pat manau, kad specialiosios pajėgos turi grįžti prie tų vertybių, nuo kurių jos prasidėjo – nuo atkaklaus pasirengimo ir susikontcentravimo į užduotį. Žmonės nekietėja, supranti, apie ką aš? Žmonės minkštėja. Jei standartai bus minkštinami sulig kiekviena karta, turėsite žmones, kurie išvis nieko nesugebės atlikti. Nesilygiuokim į kiekybę – lygiuokimės į kokybę. Galima paimti du tūkstančius vyrų, kurie nieko neverti, ir nieko nepasieksit. Bet jei turit du šimtus reikalingų

vyrų, darbas bus atliktas.

Tas galioja ir komandoms. Jos turi susirūpinti, nes praranda tuos tikslus ir gebėjimus, kuriuos turėjo iš pat pradžių. Dabar čia visi tie admirolai ir visa struktūra. Bet žmonėms reikia žengtelti šiek tiek atgal ir pažiūrėti, kas atsitiko su specialiosiomis pajėgomis. Jų vis daugiau ir karininkai vis labiau atsakingi ir laipsniai aukštesni – o tada žmonės nori būti ten tik tam, kad gautų aukštesnį laipsnį.

Viena iš stipriųjų Marcinko pusių buvo gebėjimas remtis viršilomis. Jie rūpinasi reikalais ir žino, kas kur vyksta. Dauguma karininkų koviniuose daliniuose neišbūna ilgiau dvejų trejų metų. Paskui jie išeina į mokomuosius dalinius, tampa vyresniaisiais pavaduotojais ir vadais. Bet jie niekad nesugrįžta į operacinį lygį, skirtingai nei viršilos, šie didžiąją savo dalį karjeros praleidžia operacijose. Berniokams negalima leisti

vien tik važinėti porą metų dalinyje, kad paskui jie taptų vadais, priimančiais svarbius sprendimus, kurie turi įtakos ne tik pačiam daliniui, bet ir specialiosioms pajėgoms iš esmės. Ten, viršuje, turi būti kažkas, kas žino, apie ką kalba, ir tas, kuriam jaus pagarbą keturžvaigždis armijos atstovas. Ir tas kažkas neturi būti gavęs savo vietos dėl politikos.

Bet mūsų pasaulis surėdytas būtent taip. Kai tampa karšta, biurokratai išsibėgioja it žiurkės ir slepiasi, o kai viskas nusiramina, jie grįžta ir vėl įsigali. Mes visi matėme, kaip tai vyksta. Kostiumuotos kanceliarinės žiurkės valdo situaciją, kai reikalai einasi gerai. O kai šūdas patenka į ventiliatorių, jos palieka laivą. Bet tai ir yra signalas „Tikrai komandai“ išeiti į sceną ir kažkam ištaruoti sėdimąją.“

PARENGĖ DARIUS SUTKUS

„Manau, kad specialiosios pajėgos turi grįžti prie tų vertybių, nuo kurių jos prasidėjo – nuo atkaklaus pasirengimo ir susikoncentravimo į užduotį.“

Navyseals.com, reddit.com, greydynamics.com, facebook.com, wikimedia.org, Barrettshield.wixsite.com, businessinsider.com, villages-news.com, dvidshub.net, warhistoryonline.com nuotr.

KARDAS

1925 m.
gruodžio m. 15-31 d.

LIETUVOS KARIUOMENĖS
KARININKŲ LAIKRAŠTIS
EINA 2 KART PER MĖNESĮ!

23-24 Nr.
I METAI

Sveiki, sulaukę Šventų Kalėdų

1925-ŪJŲ KALĖDOS

Prieš 100 metų, 1925-aisiais, į spausdinto lietuviškojo kariško žodžio gretas įsiliejo žurnalas KARDAS, tuomet vadintas Lietuvos kariuomenės karininkų laikraščiu. Savo turiniu skaitytojus KARDAS džiugino iki pirmosios sovietų okupacijos 1940-aisiais ir buvo pirmasis atkurtas lietuviškas kariškas leidinys. Tai įvyko dar iki 1990-ųjų Kovo 11-osios, 1989 metais. Pasitikdami 2026-uosius, prisiminkime, kokias kalėdines aktualijas gvildeno Lietuvos karininkija lygiai prieš 100 metų.

Didžiajam Vilniaus Seimui paminėti.

Didysis Vilniaus Seimas idėjiniai surištą su „Aušra“, o per ją ir su visa mūsų tautos bei krašto praeitimi, būdamas lyg grandis ilgoj mūsų istorijos grandinėj.

Su pirmuoju „Aušros“ numeriu pradėtas kelias Didįjį Vilniaus Seimą. Tas kelias buvo tai didelis tautos sąmonės kėlimo darbas. Tas darbas galėjo būti tik sunkus, nes sprespaudoj, neturint jokių politiškių teisių, gana dideliame ekonomiskame skurde reikėjo eiti į liaudį ir iš vergiškos dvasios žmonių, kokiais juos padarė ilgieji baudžiavos amžiai, daryti susipratusius, sąmoningus lietuvius bei Lietuvos piliečius.

Tačiau tas didelis ir sunkus darbas be paliovos davė tautai didelę naudą: laikų bėgant vis daugiau atsiradavo tautoj sąmoningų susipratusių žmonių; tautos dvasia tvirtėjo, augo, darėsi vis labiau tinkama savarankiškam gyvenimui.

Tautos atgijimo idėja pasisekė, rado pritarimo žmonėse, nes ji savo pagrindu atatiko žmonių reikalams — tobulino, dorino žmogų, ragino jį būti nuo kitų nepriklausomu — ir žmonėmis rėmėsi. Kitaip tariant, jį buvo perdėm demokratiška. Ta idėja savo esmėj niekad nebuvo pakeista, todėl ir visas mūsų atgijimo kelias iki Didžiojo Vilniaus Seimo ir toliau iki pat nepriklausomybės iškovojo buvo demokratiškas.

„Aušros“ gadynėj pageidaujama vien tautiško ir kitokio žmonių susipratimo ir tik romantiškai gerbiama senoji Lietuva, jos didvyriški žygiai kovoj del savo nepriklausomybės. Į nepriklausomybę žiūrėta tik kaip į šviesią garbingą tautos praeitį. Tada nepasireiška pageldavimų tą nepriklausomybę atgauti: ir tauta prie tokių pageidavimų dar nebuvo paruošta vidaus ir Rusijos santykių apie tokios idėjos tuo laiku realizavimą svelku protu nė manyti neleido.

Tautos dvasiai tvirtėjant, žmonių susipratimui beaugant, augo ir tautos reikalavimai bei aspiracijos. Ilgainiui jau nebesitenkinama vien tautišku visuomenės atgijimu. Ir štai bestatant vis naujų reikalavimų, bėplėčiant tautos atgijimo planą, ne vėliau 1901 m. tautoj („Varpe“) pradėdama skelbti Lietuvos nepriklausomybės idėja. 1905 metai randa tautą jau gerokai paruoštą į savarankišką gyvenimą, į pirmą taip svarbų į tą gyvenimą žingsnį — Didįjį Vilniaus Seimą.

Bet savo didelėj kovoj lietuvų tauta turėjo idėjos sąjungininkų: tais sąjungininkais buvo visi tie, kuriuos spaudė žiauri, neišmintinga antideokratiška Rusijos valdžia. Tų sąjungininkų tarpe buvo ne tik pavergtosios Rusijos tautos, bet ir patys rusai: visiška politiškos laisvės stoka, spaudos persekiojimai, įstatymų nesilaikymas ir jų laužymas ir pačioj rusų tautoj sukėlė prieš jų pačių valdžią griežtą opoziciją. Savaimė suprantama, jog tos opozicijos priešaky stovėjo rusų įvairaus plauko demokratija. Tad ta demokratija ir buvo be jokių sutarčių visų kovojančių tautų, taigi ir lietuvų sąjungininke, nes visi jie ėjo vienu ir tuo pačiu keliu: sprespaudos nuvertimui bei laisvės iškovojimui.

Ir kai toji demokratija laimėdavo, kai visoj Rusioj buvo atleidiama stipriai suveržta laisvė — laimėdavo ir lietuvų tauta, ir atbulai. Didžiausl lietuvų atgijimo persekiojimo laikotarpiai visai supuola su didžiausia sprespauda, reakcija Rusioj, kitalp tariant, su rusų demokratijos pralaimėjimais.

Didžiausios Rusijos demokratijos kovos del laisvės ir didžiausl jos laimėjimai buvo, be abejo, 1905 m., ypač rudenioj. Tada Rusijos demokratija įtempė visas savo jėgas. Įtempė tada visas savo jėgas ir lietuvų tauta, kuri stoji neabejotinai pirmose kovotojų eilėse. Ir rezultate: visai Rusiojai paskelbta spalio mėn. 30 d. laisvė, o lietuviai gruodžio 4 ir 5 d. sušaukė Vilniun savo Didįjį Seimą.

Lietuvių tauta toj didelėj Rusijos demokratijos ir tautų kovoj buvo savarankiška ir ėjo savais keliais. Lietuvių tautos judėjimas vistiek būtų reiškęs ir be rusų demokratijos bei kitų tautų pasireiškimo, tik, žinoma, nebūtų tokių rezultatų pasiekęs.

Ryškiausiu to lietuvų tautos judėjimo savarankiškumo pareiškimu ir buvo Didysis Vilniaus Seimas. Tik vieni lietuviai, iš 112 Rusijos tautų sumanė padaryti tokį Suvažiavimą — Seimą ir sugebėjo įvykdyti ne tik jį patį, bet ir jo nutarimus. Tuo Seimu lietuvų tauta parodė ne tik savo didelį momentui pasiruošimą, bet sykiu ir žymiai pralenkė visas kitas Rusijos tautas.

Teisybė, lietuvų tauta tada neištesėjo savo užkariatų pozicijų išlaikyti. Bet negi galėjo viena atsispirti prieš visą Rusijos reakciją, jei jai neatsispyrė visos Rusijos tautos ir rusų demokratija. Tačiau tais savo kad ir laikiniais užkariavimais lietuvų tauta buvo atsiekusl didelės tautos vienybės, ko jokia Rusijos tauta tais laikais nebuvo atsiekusl, ir parodė, jog lietuviai yra jau priaugę prie savarankiško gyvenimo. Buvo tai lietuvų tautos subrendimo bei dvasios jėgų bandymas; tas bandymas pavyko, ir lietuvų tauta jau daug didesnį pasitikėjimu savimi bei pasiryžimu žengė savo keliu toliau; tas kelias ir atvedė ją į nepriklausomybę.

Ir šiandien, minint Didžiojo Vilniaus Seimo ir jo nutarimų įvykdymo 20 metų sukaktuves, teisingai didžiuojamasi tuo dideliu mūsų tautos istorioj įvykiu bei pažymima, jog prie to įvykio prieita demokratišku keliu beinanč.

Tačiau iš Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų įvykdyta tik vienas: atgauta Lietuvos nepriklausomybė; antras Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimas dar neįvykdytas; tas antras Didžiojo Seimo nutarimas skamba: *Lietuvos Seimas turi būti Vilniuj.*

Ir eidami senuoju tautos keliu, kuriuo prieita prie Didžiojo Vilniaus Seimo ir Lietuvos nepriklausomybės, priešime ir prie antrojo Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimo įvykdymo.

P. Ruseckas.

Kalėdos.

Drūti ir stiprūs ažuolų kamienai
Siūbavo ir traškėjo išdidžiai.
Šventa ugnis tvaskėjo naktį dieną
Ir raitėsi gyvatės ir žalčiai...

Riogsojo medžio ir akmens stabai...
Stovėdami griausmuos, ginkluoti su žaibais
Perkūnas ir Patrimpas ir Pykuolis
Baugino priešus, kur mūs kraštą puolė...

Bet Betlejaus žvaigždės šviesos jėga,
Nustebinusi miegančią žmonių
Ir Lietuvą pasiekusi, tolydžio

Skaistėja ir didėja ir dalijas...
Ir štai jau ji pasikeičia staiga
Didingu kraujo, aukso kryžium...

Salys Semerys.

Kalėdų naktis rusų nelaisvėje.

(Iš atsiminimų).

1919 metai...

Per šaltus ūkanotus laukus štai vėl atbėgo didelės Kalėdų šventės.

Lietuvoje Kalėdos švenčiamos labai iškilmingai. Kalėdų naktį ten begalinėje tylioje erdvėje pasklįsta duslus, gilus, malonus balsas:

„Garbė Dievui aukštybėse, o
Žemėje ramybė geros valios žmonėms!“

Ši harmonijos giesmė tartum suartina vargingą žemę su dangum, tartum visi nurimsta ir užmiršta savo bėdas; ši giesmė tartum nutraukia juodus šydus visiems nuo širdžių ir valo nuo purvų sumaterializėjusią žmogaus sielą.

Tokiame slaptingame lūkesyje sutinka mūsų žmonės kas metai Kalėdų šventes.

Ir šiais metais lietuviai švęs Kalėdas gal labai linksmi, patenkinti; jų Kūčių stalai bus kupini visokių valgių; ten tėvai savo vaikučiams eglutes taisy, dovanėlių perka; ten, prie blizgančios liepsnomis nusagstytos eglutės, gal ne vienas sušuks:

„Kaip linksmi, kaip gera šiandien!“

Taip yra dabar Lietuvoje.

Tuo tarpu man likimo skirta šias Kalėdas švęsti ne tėvynėje, bet toli nuo josios, tolimoje

ir šaltoje Rusijoje, Volgos pakrašty, net ne visiems lietuviams girdėtame Rybinsko miestelyje.

Štai dideli trijų aukštų mūro namai. Prieš karą čia buvo Rybinsko birža, dabar karo liginė. Sunkiai sužeistųjų palatoje, prie lango, stovi iš lentų sukalta „koikė“. Jau ketvirtas mėnuo joje guli „proklyatj biologvardiejec litovec“. Visi mane čia taip vadina; tik viena gailestingoji sesutė Brun jokio skirtumo tarp „raudonųjų“ ir „baltojų“ nedaro. Ji ir man, kaip ir visiems, yra lygiai gailestinga, maloni, gera.

Šiandien vienas iš sunkiai sužeistųjų persiskyrė su šiuo pasauliu ir persikėlė į Amžinosios Ramybės Šalį. Tai buvo greta manęs gulėjęs raudonarmietis. Jo kūnas dar neišneštas ir guli čia pat. Kaimyno mirtis, jojo kūno arti buvimas, pagallau mano žalzdų skausmas neleidžia man užmigti, nors jau ir vėlu.

Palatoje tylu. Nemaalonus kraujo ir žaidžų kvapas. Retkarčiais girdėti sunkūs sužeistųjų dejavimai.

Šiandien Kalėdų naktis...

„Ramybė, taika žmonėms žemėje!“ — taip šaukia šiandien tūkstančiai ilgesio pripildytų širdžių.

„Ramybė, taika!“ — taip nori šaukti ir mano siela, šaukti garsiai, kaip tik galėtų pajėgti.

Tačiau kas aplinkui darosi?

Ginkluojamos gausingos gaujos pasaulio ramybei ir taikai ardyti. Čia, Rusijoje, aplinkui žvanga ginklai, visur matyti neapykanta, pavydas, savimyla. Aplinkui liepsnoja neapykantos jausmai.

Štai, kad ir šioje palatoje: rodo si, visi esame lygiai nuskausti, sužeisti; gal ne vienas iš mūsų pasveikęs atgal į platųjį pasaulį jau nebegalės grįžti. Visi, mat, esame pirmieji kandidatai į tą šalį, į kurią nesenai nukrido siela to, kuris dar šiandien gyveno ir kurio dabar tik šaltas lavonas greta manęs guli. Tačiau ir čia santaikos nėra, ir čia šiandien teko man išgirsti visokių sužeistųjų rusų kelksmų ir priekaištų, k. a.: kuriam galui mane, „baltgvardietj-lietuvi“, čia tarp raudonųjų laiko, kodėl manęs laukan neišmeta, kam sunkiai sužeistą baltgvardietį į nelaisvę reikėjo imti, kokta nauda bus rusams, jei aš pasveikčiau, ir t. t. ir t. t.

Štai tau ir taika, štai ir ramybė!

Ačiū Dievui, kad nors dabar viskas nurimo, kad nors vieną valandėlę galiu laisvai pasvajoti, gražiais atsiminimais save nuraminti.

Buvo laikai...

Ir aš buvau mažas. Ir šiandien savaime atmintin grįžta, kaip gyvas, prieš akis stoja, Kalėdų nakties mėnesienos apšviestas, baltučiu sniegu, nelyginant Kūčių vakarienes staltiesė, pridengtas man tolimas mūsų kaimas.

Būdavo, laukiu — nesulaukiu Kūčių vakarienes. Kiek čia kalbų, gražių juokavimų! O čia dar kol apeis visą stalą ištisi dvylika įvairių valgių;

šiaudelių betraukdami, viens kitam ateitį bemindami, ir nepajuntame, vidunakties sulaukę.

Pavalgę linksmi Kūčių, džiaugiamės spindinčia eglele, kurią tėveliai kasmet mums pataisydavo.

O, kiek čia džiaugsmo!

Kiek žibučių, kiek cukralnių, kiek žaislelių, kiek riešutėlių! O žvakučių, žvakučių, raudonų, mėlynų, geltonų! Net akyse mirgal!

Štai vėl: sakoma, kad Kalėdų naktį atsiverias dangus, ir jei žmogus, dangaus šviesą pamatęs, suspės ko nors panorėti, tai tikrai tas jo noras gyvenime įvyks, nors ir kažin koks didelis norėtasis daktas būtų. O, kaip aš dabar norėčiau, atsivėrusį dangų pamatęs, panorėti sau sveikatos, žalzdų išgydymo ir laisvės, laisvės, laisvės!

Praslinko anie metai...

Šiandien jokių Kūčių negaliu matyti, o rytoj, pirmajai Kalėdų dienai prašvitus, mano palatos kaimynai gal vėl piktais žodžiais ir rusišku keiksmu su Kalėdų šventėmis mane pasveikins.

Štai tau, belaisvi, ir Kalėdos!

Bet aš vilties nenustojau. Juk Kalėdos — tai yra didi diena, vilties diena. Tą dieną gimė Kristus — pasaulio išganytojas.

Ši mintis sustiprina mano viltį, ir imu tikėtis, kad po tamsių nelaisvės nakčių sulauksiu šviesių laisvės dienelių. Imu vėl tikėtis, kad sugrįšiu tėvynėn ir, vietoje žiaurių pajuokos, pykčio ir neapykantos žodžių, išgirsiu nuoširdų, linksmą, iš gilumos širdies einantį, tikrai lietuvišką pasveikinimą:

„Sveiki, sulaukę Šventų Kalėdų!“

Kapitonas St. Raštikis.

Nebegalima laukti.

Taikos metu kariuomenės kontingento laikymo tikslas — paruošti tautą karui, t. y. išmokyti karo dalykų, išauklėti visus jaunus vyrus taip, kad jie galėtų apginti savo valstybę nuo užpuolusio priešo.

I šių dienų kautynes automatiškas pėstininkų ginklas įvedė patvarią ir galingą ugnį. Bet visiškai naujo ginklo išnaudojimas galimas tik tada, kai automatiška ugnis bus gerai valdoma. Reikalingas stropus kiekvieno kareivio, o ypač kareivio—viršininko, paruošimas, kad jis galėtų kautynėse visiškai išnaudoti aukštus duoto jam ginklo savumus.

Ar mes galime pasisakyti tai atlikę, t. y. paruošę kareivį šių dienų kautynėms? Toli gražu ne. Su pasigailėjimu reikia prisipažinti, kad kai kuriuose įgulse pėstininkų kareivių paruošimas atsidūrė užburtame rate.

Galima turėti geriausiai paruoštą karininkų kadra, geriausiai ištobulintą karo mokslą bei literatūrą, bet viskas nueis niekais, jei nebus galėjimo ir laiko išmokyti kareivių. Mūsų įgulse yra taip sutvarkytas darbas, jog nebėra laiko mokyti kareivių, nes beveik 3/4 tarnybos laiko kariuomenėje atima sargybų ėjimas. Naujokų mokymą pabaigus, tik reikarčiais, kas antra ar trečia diena, tenka 2—3 valandos kareiviams mokytis; tai per visą tarnybos laiką sudaro tik apie 2—3 mėnesius užsiėmimų. Taigi didesnė įgulse visas kareivių paruošimas susideda: iš naujokų mokymo ir 2—3 mėnesių iškrikusio senų kareivių mokymo. Visi įvairūs ir reikalingiausi mokymo skyriai, kaip antai, taktikos, lauko tarnybos, didesnių vienetų sudėty veikimas ir savo ginklo išnaudojimo būdai įvairiuose veikluose pasilieka kareiviams nežinomi. Rezultatai gaudami menki. Per išstisus metus beveik vien sargybas teeidamas, toli nuo viršininkų būdamas, kareivis užmiršta ir tai, ką jis buvo išmokęs, eidamas naujokų mokslą. Įeina, kad apie pusę visų pėstininkų dalių sunaudojama dienų reikalams: — sandėlių ir įstaigų saugojimui, o tikrojo savo tikslo, pasiruošimo karui, tos dalys neatlieka.

Reik neatidėliojant imtis reformuoti pėstininkų paruošimą. Laikas padaryti reformų nuo Petro Didžiojo užsilikusiam kariško turto ir medžiagos saugojimui, pamalinant žmones technikos priemonėmis. Gyvenimas nužengė toli pirmyn, o sargybos tvarka tebėra dar ta pati, kai kariuomenės tarnybai buvo skirta 25 metai.

Pavyzdžiui, sargybinio ar sargo saugoma vežimų pristatyta daržinė, o Kaune, sakysim, šimtai krautuvių ar sandėlių daug brangesnių ir portatyvesnių daiktų nė kieno nesaugomi. Arba saugomi upių krantai, įstaigos, kaip Lietuvos Bankas ir t. t. Per daug brangiai kaštuoja turto saugojimas, jei tam tikslui reik laikyti kelis pulkus. Taigi prieš mus stovi uždavinys padaryti taip, kad kareivių paruošimui turėtume 18 mėnesių, o ne 4—6 mėnesius, kaip dabar yra. Reikia ieškoti išėjimo, kad stojant kovon su gerai pasiruošusiu ir metodingai veikiančiu priešu, nereiktų gailėtis, jog savo laiku nebuvo prašalintos kliūtys, trukdžiusios kareivių paruošimą kautynėms.

Išėjimas yra, reforma yra galima, ką liudija kad ir šie faktai: a) Vokietijoje, pavyzdžiui, ir didžiulai karo medžiagos sandėliai saugomi vieno patrulio, bet sandėliai aptverti vielų ar kitokiomis tvoromis ir atitinkamai apšviečiamas saugomasis rajonas; b) mūsų ir kitų valstybių daug didesnės vertės privačių bankų ar bendrovių seifai ir sandėliai lygtai gerai apsaugomi, visiškai ne naudojant tam reikalmui tiek daug žmonių. Žmonės čia pamalnomi technikos priemonėmis.

Tokia kryptim ir mums reikia eiti vaduojant kariuomenę iš sargybų „nevalios“. Bus sutaupyta daug gražaus laiko, ir galėsime geriau kareivius paruošti karui.

Kęstutietis.

Ar mums reikalingas netiesus šaudymas iš sunkiųjų kulkosvaidžių?

Štai kokį klausimą dažnai tenka išgirsti. Vieni nintelis atsakymas į šį klausimą gali būti tik: „Suprantamas dalykas, kad mums reikalingas, gal būt, dar reikalingesnis, negu didžiosioms valstybėms“. Kiekvienas kulkosvaidžių viršininkas, neišnaudojęs savo ginklo techniškiųjų savybių, niekam vertas. Norint išnaudoti ginklo techniškosios savybės, arba, kitaip kalbant, norint jis vartoti taktiškai taisyklingai, reikia žinoti jo technika, nes taktika visada turi prisitaikyti prie technikos; ji betarpiškai pareina nuo technikos tobulėjimo. Pakitęjus arba, geriau sakant, patobulęjus technikai, turi tobulėti ir taktika.

Štai kodel Napoleonas buvo pareikalavęs kas dešimtis metų keisti taktiką.

Kuogi patobulėjo mūsų sunkiųjų kulkosvaidžių technika, kad mes turėtumėme jų taktišką vartojimą patobulinti? Paties sunkiojo kulkosvaidžio (toliau vadinsiu jį trumpai s. k.) konstrukcija liko beveik nepakitėjusi, bet pakitėjo jo prietaisai ir buvo dirbami nauji papildomieji prietaisai netiesiam taikymui (busolė, panorama, matavimo trikampis ir celuloido matlankis). Vos tik prasidėjus pasauliniam karui, visos kariavusios valstybės ėmė ieškoti būdų ir priemonių rūpinti savo s. k. netiesaus taikymo prietaisais ir instrumentais, nes aiškiausiai pasirodė, kad negalima vartoti s. k. pačio pirmojo kautynių linijoje, nenorint prarasti greitu laiku to svarbiausio pėst. ginklo. Nepaprastai augęs artilerijos ugnies stiprumas ir ardomasis veikimas privertė kariuomenes savo s. k. patraukti kiek į užpakalį, kad duotų jiems galėjimo slėptis nuo priešų oro ir žemės sekėjų, nes, pavyzdžiui, artilerijos sekėjas, pastebėjęs bet kurį s. k., greit nulems jo likimą.

O slėpdamies nuo sekėjų, dažniausiai ir nebeapmatysime taikinio. Taigi mūsų pabūklo tiesiai nutaikyti nebesugebėsime, ir jis reikės nutaikyti netiesiai.

Ši netiesaus s. k. taikymo problema ilgą laiką buvo sprendžiama. Bet jau nuo 1916 m. pabaigos vokiečiai ėmė vartoti netiesųjį s. k. taikymo būdą kautynėse ir, reikia pasakyti, sprendžiant iš prancūzų, anglų šaltinių, labai vykusiai.

Prancūzų ir anglų kariuomenėse netiesus s. k. taikymas irgi buvo vartojamas didžiąjame kare, ir dar šiandien jį tebavartoja. Prancūzų ir anglų netiesaus taikymo būdai yra sudėtiniai ir nelabai tikri, nes pabūklai nutaikomi planšėtais su alidadėmis ir pagaliukais.

Lig šiol, pavyzdžiui, prancūzai net savo lengvojo artilerijoje dar neturi panoramų; jų neturi ir kulkosvaidžių dalyse. Visų paprasčiausias netiesaus s. k. taikymo būdas yra vartojamas Vokietijoje ir Lietuvoje. Taikymui reikalingi viršminėti instrumentai.

Pradedant mokytis netiesiai šaudyti vis manoma, kad tai yra kažin koks „juodasis menas“. Bet iš tikrųjų yra kaip tik atvirkščiai.

Prietaisų konstrukcija ir vartojimas yra labai paprastas ir lengvas. Todėl ir nuostabu, kad dažnai tenka išgirsti šitokių išsireiškimų: „Na, tai persunku; su mūsų žmonėmis to nepadarysite!“ Tiems panašiai išsireiškusiems ponams norėčiau tik priminti, kad mes turime ir artileristų, kurie beveik visada netiesiai taiko. Nejaugi artileristai yra dievai, nejaugi jų žalioji medžiaga — kareiviai — tiek skirtųsi nuo patekusios į pėstininkus, kad pastaroji šio netiesaus s. k. taikymo negaėtų išmokti. Reikia tik *norėti*. Netiesaus s. k. taikymo prietaisai, nežiūrint jų paprastos konstrukcijos, yra labai tobulūs. Vykdam gi netiesųjį taikymą praktikoje, reikia tik žiūrėti, kad nebūtų improvizuojamas, bet tinkamai organizuojamas dalių aprūpinimas reikiamomis priemonėmis.

Tebūnie man leista šioje vietoje pabrėžti, kiek netiesaus s. k. taikymo srityje yra pasiekta pas mus. Aukštieji karininkų kursai šiais metais jau trečią kartą atlikinėjo su karininkais klausytojais netiesius šaudymus iš sunkiųjų kulkosvaidžių. Šiais metais kursai šaudė ties Varnių kaimu (Kauno rajone) su štai kurlomis išdavomis: šaudymo tols 3200 m., šoviniai „sS“, šaudymo kryptis iš Varnių į kalną, į šiaurės rytus nuo Pakalniškių, vėjas 8 m./sek. iš šiaurės, slėgimas 758 m./m., temperatūra 23° C. Patys karininkai klausytojai aptarnavo s. k. ir visus prietaisus, patys išskaičiavo pakilimo kampus, vėjo, temperatūros ir slėgimo įtakas ir, tinkamai įvertinę šiuos davinius, šaudė. Taikiniai buvo pastatyti pakalnėje taip, kad kliudymus galima buvo sekti iš sekimo punkto, kuris buvo 2560 m. atstumo nuo taikinių. *Iš karto buvo kliudyti visi taikiniai*. Turiu dar kartą pabrėžti, kad iš s. k. pozicijos taikytojai nieko negalėjo matyti, be sekimo punkto busolės ir pasižymėjimo taško — Pažaislių vienuolyno bokšto.

Tam tikslui pasiekti buvo kursuose skaityta 12 valandų. Išdavos aiškiai parodė, kad *sąžiningai* dirbant visada bus galima kliudyti netiesiai taikant ir, norėčiau dar pridurti, — kartais net lengviau netiesiai taikant, negu tiesiai, nes individualės taikytojų klaidos, ieškant taikynių iššaudyti, netiesiai taikant visai pašalinamos, ir ugnies valdymą būrio arba kuopos vadas tvirtai gali laikyti savo rankoje.

Netiesus s. k. šaudymas turi daug pirmenybių prieš tiesųjį šaudymą. Iš jų paminėsiu žemiau tik šias:

1) S. k. pastatymas ir jo pozicija iš priešų pusės nematoma, jei *prisiartinimas, žvalgymas* ir ugnies paruošimas įvyko *priešui nepastebėjus*.

2) Išpildžius 1-ame punkte nurodytus reikalavimus, visada bus pasiektas *staigumas* paleidžiant ugnį, kas yra svarbiausias veiksnys šių dienu kautynėse.

3) Jei s. k. šaudydami, dėl savo personalo tinkamo elgimosi pozicijoje, ir toliau pasilikis prieš nepastebimi, tai jie ir neturės nuostolių. Netiesaus taikymo prietaisų ir instrumentų *aptarnavimas tada vyks be klaidų*, ir todėl *ugnies veikimas padidės iki aukščiausio laipsnio. Netiesus šaudymas tuo atveju yra taiklesnis už tiesųjį*, nes visos klaidos taikytojų ir s. k. viršininkų, aptarnaujančių instrumentus, bus anuliuojamas, ir jie, prieš ugnies nekludomi, galės instrumentus daug ramiau aptarnauti, negu būdami priekiniame ugnies ešlone, kautynių įspūdžių veikiami.

4) Vieną kartą užimta pozicija, netiesiai šaudant, daugeliui apystovų tinka, ir ji pakeisti tenka tik retai, nes ugnies perkėlimai, sparninė ugnis ir ugnies kryžiai visai daug lengviau gali būti vykdomi, negu arti priešininko.

5) Netiesiai šaudant galima išnaudoti atstumus ligi 3500 m., tuo tarpu tiesiai taikant didžiausias s. k. šaudymo tolis bus tiktai 2000 m. Tokiu būdu s. k., esant tam tikroms apystovoms, gali iki tam tikro laipsnio mūsų silpną skaičiumi artileriją atstoti ir ją papildyti.

6) Nakčia, esant miglotam orui arba puolant priešininkui dujomis, vien tik netiesus šaudymas garantuoja pasisekimą.

Dėlei šių tik ką išdėstytų technikinių s. k. pirmenybių netiesų sunk. kulk. šaudymą kautynių lauke tenka dažnai pavartoti šiais atsitikimais:

1) *Artėjimo periode saugant dalių išsivysimą, ypač* kai artilerijos dar nėra arba ji silpna. Toliau, laidoti dalių išsiskaldymą išeitės riboj ir artėjimą nuo vienos ribos ligi kitos.

2) *Pradedant pulli* norint duoti slenkančioms pirmyn l. k. grandims tam tikrą ugnies apsaugą, vad. „galvinę ugnį.“

3) *Puolimo metu* norint šachmato ešelonavimu „palydėti“ bataliono puolimą užpakalinio ešlono sunkiųjų kulkosvaidžių netiesiaja ugnimi.

4) *Persekiojant* priešą užpulti savo užpakalinių s. k. ugnimi iki 3500 m., norint padaryti jo eilėse netvarką ir paniką.

5) *Pasitraukiant* užpakalinių ešlonų (batalionų) sunkiesiems kulkosvaidžiams teks savo netiesia ir tolima ugnimi palengvinti priekiniam ešlonui atsiskirti nuo priešininko.

6) *Ginantis* rasime dar daugiau galimybių netiesiam s. k. šaudymui vartoti, paleidžiant varginamąją, užtveriamąją, kilnojamąją ir pan. ugnį.

Šioms galimybėms suskaičyti čia nėra vietos, nes jos yra be galo gausingos.

Pabaigus šią trumpą netiesaus s. k. šaudymo vartojimo galimybių apžvalgą, manau, kad vargu ar atsiras viršininkų, kurie *kautynių metu* norėtų atsiskirti išnaudoti minėtąsias netiesaus s. k. šaudymo vartojimo galimybes.

Taigi, galima drąsiai pasakyti, kad *kautynių metu* kiekvienas bataliono vadas iš savo kulkosvaidžių kuopos vado pareikalaus, esant tam tikroms apystovoms, netiesiai šaudyti. Kas kautynių metu neišnaudos kiekvienos galimybės daryti nuostolių priešui, tam teks tuo daugiau aukoti

savo tautos sūnų brangaus kraujo. Ši perspektyva darosi dar baisesnė, jei būsimajame kare teks susidurti su priešu, kuris moka iš savo s. k. netiesiai šaudyti. Tik tas gali tinkamai įvertinti netiesaus s. k. šaudymo veikimą, kas pats karo metu buvo pakliuvęs į tokią ugnį. Čia yra įdomu konstatuoti, kad, pavyzdžiui, prancūzai ir anglai buvo nustebinti vokiečių netiesaus s. k. šaudymo gerais vaisiais. Ir vokiečiai, kurie dar 1917 metais nelabai pasitikėjo savo s. k. netiesiu šaudymu, laikui bėgant turėjo įsitikinti, kad priešininko s. k. netiesioji ugnis buvo labai veikli, nors priešininkas teturėjo, kaip ir šiandieną, ne labai tobulus netiesaus taikymo metodus ir priemones, kurių konstruktavimu jis daug yra atsilikęs.

Mes esame laimingi ta prasme, kad visas priemonės ir instrumentus, reikalingus netiesiai s. k. šaudyti, lengvai galime įsigyti, o konstruktyvinių pakeitimų, vartojant juos, nereikia daryti. Kiekvieno reikalaujamo instrumento pavyzdžių yra. Tenka tik išspręsti muncijos klausimai.

Tiems klausimams išspręsti visose kariuomenėse yra tam tikros tiekimo įstaigos. Jų pareiga tarp kitko yra: pasirūpinti, kad kariuomenei nepritrūktų sviedinių ir šovinių. Jei, pavyzdžiui, talkos metu, sprendžiant apie tai, ar reikalinga karo metu iš savo s. k. netiesiai šaudyti, ar ne, tektų išgirsti tokių išsireiškimų: „mes negalėsime netiesiai šaudyti, nes neturėsime užtektinai šovinių!“, tai į tokį posakį galima būtų atsakyti tik:

Videant tiekimo ir įstatymdavystės įstaigos, ne quin detrimenti res publica capeat.

Neturint pakankamai šovinių, neverta laikyti ir kariuomenės. Kol yra kariuomenės, joms reikia ir šovinių—ne tik karui, bet daug ir taikos metu—kariuomenei mokyti. Taigi kariuomenė, kuriai taikos metu neduodama tinkama šovinių norma mokymo reikalams, karo metu savo valstybei kainuos šimteriopai daugiau dėl blogos ugnies drausmės ir silpnų ugnies vaisių.

Kapitonas V-lis.

„Kardas“ nuo 1926 m. pradžios eis kartą savaitėje ir plačiau informuos apie mūsų kariuomenės ir karininkų gyvenimą. Tad kviečiame visus bendradarbius laiku ir nuolat teikti žinių iš igulų, dalių ir įstaigų gyvenimo.

pleno pats išgerti negalėjau. Gera josios širdis ir čia man padėjo: viena ranka ji man pakėlė galvą, o antra padavė stiklinę.

Dabar gerai išsidirėjau į josios veidą: tai buvo dar jauna kaimo mergaitė, veido bruožai ir kalba, nors su rusais kalbėjo rusiškai, sakyte sakė, kad ji ne rusė, bet lietuvaitė ar latvaitė.

Mergelė! nors tu dabar esi ir Latvijos teritorijoje (šis kaimas dabar Latvijoje), bet žinok, kad Lietuvoje dar tebegyvena buvęs sužeistas belaisvis, kurio kūnui ir dvasiai sustiprinti tu nepasigailėjai savo triušo ir pieno puoduko ir kuris to darbo ir gerosios tavo širdies nlekuomet neužmirš.

O gal gyvenimo bangos kada nors vėl nuneš mane į Sventeno ir Ilseño ežerų tarpekį, kur 1919 metais teko tiek daug kentėti? Labai gerai būtų vėl tas vietas aplankius, nes kuo toliau, tuo daugiau nesustojantis laikas stengiasi buvusių įvykių atsiminimus aptraukti nepermatomu rūku. Daug smulkmenų jau užsimiršo, o ateityje dar daugiau jų užsimirš.

Gerai būtų tuos atsiminimus įvykių vietose vėl atnaujinti!

Kap. St. Raštikis.

(I dalies galas).

Bemotorinis skraidymas.

Jau ir senovėje žmonės mėgino pamėgdžioti paukščių skridimą, bet tas jiems nesisekė. Svarbiausia nesisekimo priežastis buvo ta, kad žmogaus raumenų jėga, sulyginus su jo svoriu, yra daug mažesnė, kaip paukščių. Todėl jau 17-me amžiuje skraidymų mėgėjai įsitikino, kad pagalba dirbtinių sparnų, kuriuos pats žmogus turėtų muosoti, negalima skraidyti.

Seniau žmonės negalėjo suprasti, kokiu būdu paukščiai visai neplasnodami sparnais gali ilgai laikytis ore ir net kilti į viršų. Pav. vanagas, gandas ir albatrosas dažnai visai neplasnodami sparnais sukinėjasi ore ir net kyla į viršų. Tik 19-me amžiuje tas klausimas buvo mokslininkų daugiau išstudijuotas, ir tik tada pasisekė padaryti keletą skraidymo aparatelių — planerų, kurie galėjo bent kiek pasilaikyti ore.

Del aiškumo reikia pasakyti, kad planerų vadinamas be motoro aeroplanas, t. y. toks aparatas, kuris turi nejudančius sparnus ir yra valdomas keičiant ore jo svorio centrą arba tam tikrais vairois. Kada norima su planeru pakilti į orą, užvežamas jis ant kalno, prikabinama prie jo virvė, ir keletas žmonių paėmę už kito virvės galo, pradeda smarkiai traukti jį prieš vėją. Planeras pradeda judėti, vėjas pūsdamas spaudžia į

jo sparnus iš apačios ir tokiu būdu priverčia jį pakilti aukštyn. Kada jau planeras pakyla į tam tikrą aukštį, lakūnas atkabina virvę ir paleidžia ją žemėn. Kadangi planeras yra sunkesnis už orą, tai jis stengiasi kristi žemyn ta kryptimi, kur mažiausia oras priešinasi. Lakūnas vairų pagaiba pastato planerą taip, kad, leidžiantis žemyn, jo sparnai visu savo plotu kliūtų už oro, o oras, spausdamas į sparnus iš apačios, neduoda planerui įkristi stačiai žemyn, bet priverčia jį slysti nedideliu kampu. Pūstelėjęs smarkesnis vėjas ar kylanti nuo žemės stačiai į viršų oro srovė išmeta besileidžiantį planerą vėl aukštyn, ir tokiu būdu jis nenusileisdamas gali prasilaikyti ore keletą valandų ir pakilti ore kelis šimtus metrų aukščio.

Daugiausia planerui padeda pasilaikyti ore kylančios stačiai į viršų oro srovės. Tokios srovės gaunasi atsimušus vėjui tam tikru kampu į kalnų šlaitus arba, jei ne vienodai yra įšilusį žemė. Klekvienam aišku, kad smiltynai nuo saulės daugiau įkaista, negu miškai arba šlapios vietos. Todėl ant smiltynų oras daugiau įkaista, pasidaro relesnis ir kyla srovėmis aukštyn. Jo vietą užima šaltas oras, atėjęs nuo miškų šlapių vietų ir t. t. Tokiu būdu, kur žemė yra daugiau įkaitusi, oro srovės kyla stačiai į viršų, o kur žemė yra šaltesnė, oro srovės leidžiasi žemyn ir išsi-sklaido šiltesnėse vietose. Kylančios oro srovės kartais būna tokios stiprios, kad jos pakelia ne tik paukštį, bet ir planerą. Jei lakūnas sugeba gerai sunaudoti kylančias oro sroves, tai jos padada jam su planeru laikytis ore, sukliūtis ir kilti į viršų.

Trumpai sakant, planerui motoro energiją pakeičia kylančios srovės.

Žymiausias 19-to amžiaus planerų tyrinėtojas buvo vokiečių inžinierius Otto Lilientalis. Jis 1890—1896 metų laikotarpyje su savo planerais padarė daugiau kaip 2000 skridimų ir nuskrisdavo apie 200 mtr. tolio. Jo planerai turėjo lengvus, panašius į šiksnosparnio sparnus. Skridamas pats laikydavosi rankomis įsikabinęs į sparnus ir valdydavo balansuodamas, t. y. keisdamas svorio centrą. Pirmiau pakildavo Lilientalis su savo planerais šokdamas žemėn nuo aukštų namų, o paskiau įsibėgėdamas nuo kalno prieš vėją. Leisdamasis žemėn jis ištiesdavo savo kojas į priekį, kad tokiu būdu planero svorio centras perelių daugiau į priešakinę dalį.

1896 m. Lilientalis skrido esant dideliame vėjui ir, nebegalėdamas išlaikyti pusiausviro, krito ir užsimušė.

Lilientalis pirmas padarė pradžią skraidymui planerais, todėl jis ir laikomas planerų tėvu.

Tuo laiku ir kitose valstybėse buvo mėginama skraidyti Lilientalio pavyzdžio planerais. Daugiau-šia yra pasidaravę skraidydami planerais Anglijoje—Pilčėris, Amerikoje — Šaniutas su mokiniais.

Pilčėris buvo pasidaręs Lilientalio tipo planerą, kuris tesvėrė 36 kg. Ir sparnai turėjo 16 m.² ploto. Norėdamas pakilti, jis ant ilgos virvės

užkinkydavo porą arklių ir paleisdavo juos nuo kalno zovada prieš vėją; kai planeras įgijęs tam tikrą greitumą pakildavo į orą, Pilcheris atkabindavo virvę ir pradėdavo leistis žemyn. Tokiu būdu jis jau nuskrisdavo 200 metrų su viršum. 1899 m. jis beskraidydamas, kaip ir daugelis aviacijos pionierių, užsimušė.

Inž. Šaniuto bandymai turėjo labai didelės reikšmės planerams ir aviacijai, nes jis pirmas, norėdamas padaryti planerus pastovesnius ore, pritaikė jiems vairus. Pirmiau jis buvo pasidribęš planerą—multiplaną su 12 sparnų, o vėliau, planerą—biplaną (su 2 sparnais) su aukštumos ir posukio sparnais.

Šaniuto mokiniai amerikiečiai broliai Vilburas ir Orvilis Raitai 1900 m. su savo konstrukcijos planerais padarė apie 1000 skridimų ir pakilę galėdamos išsilaikyti ore iki 72 sekundžių. Jų planerai buvo tobuliausi iš visų tada buvusiųjų planerų. Aukštumos vairs (jo pagalba palaikomas tam tikras skridimo kampas) buvo priekyje, posukio vairs (jo pagalba planeras sukinėjamas) buvo užpakalyje. Palaikymui geresnės šoninės pusiausviros ore, sparnų galai buvo užriečiami tai aukštyn, tai žemyn. 1903 m. br. Raitai į tokį savo planerą pastatė benzininį motorą 16 H. P. ir pirmą kartą pasaulyje pakilo aeroplanu į orą. Minėto planero — aeroplano sparnų ilgis buvo 12 mtr., o sparnų plotas—48 m².

1911 m. broliai Raitai vėl grįžo prie planerų dirbimo, ir tie jų planerai buvo tiek nusisekę, kad kartą Orviliiui pasisekė išsilaikyti ore 9 min. 45 sek.

Kaip tik br. Raitams pasisekė padaryti motorinį aeroplaną, tuojau beveik visi užmiršo planerus ir griežėsi aeroplanus statyti. Visi manė, kad planeras jau atitarnavo savo laiką ir nebeturi jokios praktiškos reikšmės. Tik tai jaunuomenė, ypač vokiečių studentai, šiek tiek užsiimdavo planerų dirbimu, nes jiems aeroplanas, kaip oro sporto įrankis, buvo per brangus ir neprieinamas.

Karo metu aviacija pasidarė nepamainmoas ginklas. Kariaujančios valstybės pagamindavo per mėnesį ne šimtus, bet tūkstančius aeroplanų. Visi stengėsi gerinti ir tobulinti aeroplanus, o apie planerus neturėjo laiko ir pagalvoti. Tik kai karas pasibaigė ir nugalėtojai diktuodami taikos sąlygas privertė vokiečius sunaikinti visą savo karą aviaciją, vokiečiai atsiminė Lilientalio bandymus ir pradėjo tęsti jo pradėtą darbą toliau. Visi buvę karo lakūnai, studentai ir šiaip jaunuomenė, susibūrusi į tam tikrus oro sporto ratelius, klūbus ir t. t., dirbosi planerus ir skraidydama pasiekdavo vis geresnių rezultatų.

1920 m. pietų Vokietijoje, Reino apylinkėse, buvo surengtos planerų rungtynės, kuriose dalyvavo visi aeroklūbai ir rateliai su savo konstrukcijos planerais. Vieta pasirodė labai gera ir patogi planerų skraidymams. Kalno viršūnė Vasserkerpe turėjo 900 mtr. aukštumo ir buvo visų planerų starto vieta. Aplink buvo gana daug aukštokų kalnelių su stalgiais ir neapaugusiais

mišku šlaitais. Visi tų kalnų slaitai buvo tokioj padėtyj, kad oro srovės, atsimušdamos į tuos šlaitus, kildavo statmeniškai į viršų ir tokiu būdu padėdavo planerams geriau laikytis ore.

Iš viso dalyvavo rungtynėse 20 planerų. Lakūnas Klemperer, išsilaikęs 2¹/₂ minutės ore, liko rungtynių laimėtoju.

1921 metų Reino rungtynėse dalyvavo 46 planerai. Rungtynes laimėjo lakūnas, kuris su savo planeru išsilaikė ore 5¹/₂ min.

Bet tais pačiais metais vok. lakūnas Martens, išsilaikė ore 15 min. 40 sek. ir nuskrido apie 9 kilom.

Jau 1922 m. Reino rungtynėse dalyvavo 50 vokiečių planerų, 2 olandų ir 1 anglų. Fokkeris (olandas) pirmą rungtynių dieną su vienu keleiviu išbuvo ore 13 min., o lakūnas Hentzenas išbuvo ore 2 val. 10 min. ir ore padarė 26 aštuoniukes. Kitą rungtynių dieną tas pats lakūnas Hentzenas išbuvo ore 3 val. 10 min. ir pasikėlė iki 350 mtr. aukščio.

Prancūzai, norėdami konkuruoti su vokiečiais, 1922 taip pat surengė planerų rungtynes. Rungtynėse dalyvavo 50 planerų. Konstrukcijos atžvilgiu visi jų planerai daug silpnesni už vokiečių, nes per rungtynes nė vienas neišsilaikė ore daugiau kaip 9 min. Bet 1923 m. vienas prancūzų lakūnas išsilaikė ore 3 val. 22 min. Kiek vėliau tas pats lakūnas su savo planeru išbuvo ore 8 val. 5 min. Bet po kiek laiko vokiečiai Šulcas su savo konstrukcijos planeru išsilaikė ore 8 val. 42 min. ir tokiu būdu sumušė prancūzų rekordą.

Naujų rekordų, kurie būtų visų pripažinti, planerų skraidyme iki šiol dar, rodos, niekas nėra padaręs.

K. Martinkus.

Aukštieji Karo Technikos Kursai ir jų pirmoji laida.

(Pabaiga).

Šį rudenį elektromechanikos skyriaus jau išleista pirmoji laida. Nuo lapkričio m. 1 dienos pradėjo mokslą ir antroji laida. Be to, statybos skyriaus pirmoji laida perkelta į vyresnįjį kursą.

Čia paduodu keleta charakteringesnių davinų apie kursų klausytojų sudėtį pirmaisiais dviem mokslo metais.

Elektromechanikos skyrius.

Buvo priimta karininkų:	21
iš jų baigusiujų aukštesn. mok.	12
„ nebaigus. „	9
išstojo dėl įvalrių priežasčių	5
ši rudenį baigė	16

Statybos skyrius.

Buvo priimta karininkų:	22
iš jų baigus. aukštesn. mok.	14
„ nebaigus. „	8

Okupuotos Lietuvos savanoriai.

Pirmomis mūsų valstybės atgimimo dienomis, pasklydus žiniai apie kariuomenės organizavimąsi, visų ištikimų Lietuvos sūnų širdyse užsidega karšta noro liepsna, žūt būt, stoti į tėvynės gynėjų eilės. Iš visų Lietuvos kampų pradeda rinktis savanorių būriai. Dideliais šuoliais auga kariuomenės skaičius, ypač priešui įsiveržus į Vilniaus sostinę ir okupavus Lietuvos rytus.

Raudonajai, o vėliau lenkiškajai okupacijai siaučiant Vilniaus krašte, tos srities ištikimiausieji Lietuvos sūnūs meta savo tėvus, šeimas, gimines ir turtą, paslapčiomis pereina frontą ir stoja į kariuomenės eiles. Jie nestatė jokių sąlygų,—jiems rūpėjo tik išvyti priešas iš Lietuvos ir matyti visa tėvynė laisva, nepriklausoma.

Ir štai, po pusantrų metų kovų, begalinės kario, ypač savanorio, ištvermės dėka visa Lietuva savo etnografinėse ribose tampa laisva nuo priešų. Ištikimų tėvynės sūnų karšti norai įsikūniję; teliko tik džiaugtis atsiektais vaisiais.

Bet, deja, netrukus, patekę į klastingus priešo sląstus, žymios jėgų galios spaudžiami, su didžiausiu nusiminimu turėjome antrą kartą apleisti mūsų taip mylimą Vilniaus sostinę ir Lietuvos rytus.

Savanoriai vilniečiai, antrą kartą netekę savo tėviškės, nenustojo vilties, atsigavus mūsų kariuomenei, vėl išvyti priešą iš pagrobtos Lietuvos dalies, nors tai reikalautų didžiausių aukų. Jie neapsiriko. Lietuvos kariuomenė, gavusi moralios ir materialios pasipirties iš žemaičių kaimų, po karžygiškų kautynių ties Giedraičiais ir Širvintais, ima priešą spausti lauk iš savo tėvynės ribų. Bet, deja, dėl išorinių veiksnių mes priversti buvom sustabdyti karo veiksmus. Mums pažadėta taikos keliu grąžinti, kas mums priklauso.

Ilgainiui visiems žinomomis aplinkybėmis padaryta pastangų galutinai išplėsti mums okupuotas kraštas su Vilniaus sostine.

Penkti metai eina nuo kovų sustabdymo dienos. Penkti metai liūdi lietuviai, netekę savo tėvynės dalies ir Vilniaus sostinės, to Lietuvos valstybės kultūros centro, be kurio valstybiškam ir tautiškam atgimimui ir augimui sunku įeiti į normalias vėžes. Kariai savanoriai belaukdami, kada vyriausybė vėl pakvies kovon, tuo tarpu išsiskirstė į namus tęsti savo kasdienio darbo. Tik buvusių karo invalidų rūstūs veidai, kartais pasirodantieji spaudoje patriotiškai straipsniai, vyriausybės ir tam tikrų organizacijų darbai primena liepviamis savo idealą—Vilnius Lietuvai.

Bet visų labiau-iai liūdi ir visuomet atsimena Vilnių okupuotos Lietuvos savanorio širdis. Jam nebuvo lemta grįžti į savo tėviškę ir vėl savųjų tarpe pradėti savo kasdienį ramų darbą. Jo tėvai ir giminės irgi liūdi nebesulaukdami karžygio pargrįžtant. Jo turtas sunaikintas ar dar priešu tebeinaikinas. Kas tokių savanorių mėgino grįžti į savo tėviškę, buvo okupantų valdžios baudžiamas. Kas negrįžta, nustos savo tėviškėje pilietybės teisių.

Blogiausioj būklėj iš tų savanorių atsidadė karininkai. Jiems grįžti į savo tėviškę nėra jo-

kie galėjimo, nes jei grįžtas kareivis baudžiamas mėnesiais ir metais, tai karininkas, be abejo, būtų baudžiamas metais arba dešimtmečiais. Dažniausiai tokie karininkai pareiškia norą pasiūlyti Lietuvos kariuomenėje iki Vilnius su okupuota sritimi bus galutinai atvaduotas.

Tarnaujantieji kariuomenėje, einant bendromis taisyklėmis, skiriami į savanorius ir mobilizuotus. Savanoriais laikomi karininkai, įstoję į kariuomenę iki karininkų mobilizacijos paskelbimo dienos*), o mobilizuotais—mobilizaciją paskelbus.

Nemanau aš čia gilintis į tokio skirstymo tikslingumą. Aš noriu šiek tiek paliesti tokiomis, aplinkybėmis mobilizuotų karininkų savijautą. Ir iš tikrųjų, jie iki visiško Lietuvos atvadavimo, t. y. iki 1920 metų liepos mėnesio, apie mobilizacijos paskelbimą visai nieko nežinojo. Jie atvyko į Lietuvos kariuomenę ne išorinių veiksnių verčiami, bet savo gilių patriotiškų jausmų, ir visai pasiaukoję tėvynės labui. Jie ne tik patys ryžosi stoti į tėvynės gynėjų eilės, bet dar sužadino okupuotos srities jaunuomenei tėvynės meilės jausmus. Jų pastangomis neretai buvo sudaromi priešų užpakalyje partizanų būriai. Jie atvedė taip pat gausingus savanorių būrius, kurie visai nebuvo šaukiami kariuomenėn. Jie nepasidavė judošiškiems lenkų įkalbinėjimams stoti jų kariuomenėn. Jų nesuviliojo lenkų gausūs atlyginimo pažadai. Jie tikri Lietuvos sūnūs ir šventai eina savo pareigas. Tokiam žygiui galėjo pasiryžti tik asmens, kuriems Lietuvos atgimimas buvo aukštesnis už asmens reikalus. Jie nieku nesiskiria nuo neokupuotos srities tikrųjų savanorių, stojusių kariuomenėn prieš mobilizacijos paskelbimą. Jie giliu savo įsitikinimu laiko save savanoriais. Taip, iš tikro jie yra savanoriai, bet oficialiai mobilizuoti. O būdami mobilizuoti, jie nustoja visų savanoriams teikiamų privilegijų kurių, naujai leidžiamiems įstatymams pasirodant, vis daugiau atsiranda.

Tuo tarpu panausių privilegijų jiems suteikimas turėtų daug teigiamų pusių. Jie būtų atskirti nuo indiferentiškai nusistačiusių karininkų, pasilikusių okupuotoj srity. Pasilikę okupuotoj srity jų tėvai ir giminės turėtų iš to moralų, o gal ir materialų patenkinimą. Pagaliau, tas privilegijų suteikimas būtų žymus paskatinimo faktorius ateičiai.

Visi tikimės atgauti Vilnių. Ateitis parodys, kuriais keliais mes tai atsieksime. Betgi čia mums reikia turėti gražių precedentų, pavyzdžių.

Kapitonas Petkells.

*) Šis klausimas dar galutinai neišspręstas. Teko girdėti, kad bus laikomi savanoriais tie karininkai, kurie įstojo kariuomenėn iki 1919 m. kovo mėn. 5 d.

Red.

— C. K. B. gavo nesena pilną rusų Brokhauzo ir Eirono enciklopediją (86 tom.), gauta kapitalinė Delbrücko karo meno istorija (vok. kalba), Bermonto (vok. k.), Pilsudskio ir Septickio (lenkų k.) atsiminimai iš paskutinių karų.

— Prašoma kuo greičiau grąžinti į C. K. B. visas neaptaisytas knygas, kad galima būtų jos aptaisyti.

Atsiųsta paminėti spaudiniai.

„Mūsų Žinytas“ Nr. 27. 1925 m. lapkričio—gruodžio m.
P. Ruseckas. 1905—1925 Didysis Vilniaus Seimas. Jo 20 metų sukaktuvių paminėjimai. Kaunas, „Varpo“ spaustuvė, 1925 m. 28 pusl. 15, x 12. Kaina nepažymėta.

„Kovotojas“ 7 pėst. Ž. K. Butegeldžio pulko laikraštėlis. Nr. 9—10, 1925 m. spalio—lapkr. mėn. Klaipėda. 24 p.

„Jaunimo Vadas“. Žurnalas skirtas jaunimo vadų organizacinei praktikai, metodikai ir auklybai. Nr. 1 (11). 1926 m. sausio mėn. Kaunas IV metai. 32 pusl.

Leldžia „Pavasario“ Sąjungos Centro Valdyba vieton ligi šiolėjusio „Pavasarininkų Vado“.

Tretininkų Kalendrius 1926 metams Kaunas. 64 pusl. Kaina 1 lt.

Centr. Kar. Bibl. naujlenos.

Kliev, L. L. I-aja konnaja armija na poiskom fronte v 1920 g. (Opyt strategičeskogo issledovanija). Leningrad, 1925. 111 p. C 725.

Lebedev, P. P. Gosudarstvennaja oborona. Moskva, 1925. 47 p. — C 726.

Cetlin, V. Sviaz. Čast. I. Obščie položenija, sredstva i vojska sviaz. Moskva. 1925. — C 727.

Kapitalinis kurinys apie ryšius. Iš viso bus išleista 3 tomai.

Troickij, I. Voennaja geografija i statistika Inostrannyh gosudarstv. Moskva, 1923. 241, 25 p. — C 729.

Skosarevskij, G. I. Razvedka. Posobie pri proizvodstve razvedki mestnosti i protivnika v taktičeskom i poliitičeskom otnošenijach. Leningrad, 1925. 168 p. — B 593.

Knygute įdomu perskaityti kiekvienam pėstininkui ir kavalerijos karininkui, ypač gi žvalgų komandų karininkams.

Mir. A. R-as.

Nuo Redakcijos.

Nuo 1926 m. pradžios „Kardas“ pradės eiti kartą savaitėje. Prenumeratos kaina visiems vienoda (kariams ir civiliams): metams — 36 lt., pusei metų 18 lt., mėnesiui — 3 lt.

Kviečiame visus skubiai užsisakyti laikraštį. Karininkus prašome rašyti per savo dalis, pranešant kiek iš viso egzempliorių siuntinėti; tatal palengvins laikraščio administracijai darbą.

Dar neatsiskaičiusius už 1925 m. antro pusmečio prenumeratą prašome atsilyginti.

Skaitytojus, dar neatsakiusius į anketą, prašom skubliau atsiųsti užpildytus blankus, kad galima būtų greičiau su tvarkyti bendrus anketos davinius.

Kviečiame visus bendradarbiauti, ypač sluntninti žinių iš savo įguly, dalių ir karininkų gyvenimo.

Redakcija.

TURINYS

1. P. Ruseckas. Didžiajam Vilniaus Seimui paminėti	1
2. Vyr. leit. Neveravičius. Vadovo ir instruktorių darbas	2
3. Salys Šemerys. Kalėdos (eilės)	4
4. Kap. St. Raštikis. Kalėdų naktis rusų nelaisveje	4
5. Kap. Petkėlis. Okupuotos Lietuvos savanoriai	5
6. Kap. St. Raštikis. Iš savanorio atsiminimų	6
7. Vyr. leit. Liūkus. Pensijų fondo sudarymo reikalu	7
8. Kap. V. Iis. Ar mums reikalingas netiesus šaudymas iš sunkiųjų kulkosvaidžių	8
9. K. Št. A. a. gen. št. pulk. K. Boleckis	10
10. A. Šimkus. Dar apie adjutantus	13
11. K. Martinkus. Bemotorinis skraldymas	15
12. Kap. Petkėlis. Aukšt. Karo Techn. Kursai ir jų pirmoji laida (pabaiga)	16
13. B. P. Psichotechnika ir jos reikšmė kariuomenėi	17
14. J. Tomkus. Kariuomenės dalys ir ligoniai kariai	19
15. Vyr. leit. V. Jonuška. A. a. vyr. leit. A. Matullonis	20
16. Kęstutietis. Nebegalima laukti	20
17. Gen. Zarinas. Del kvotos vadovėlių stokos	21
18. Mūsų kariuomenės gyvenimas	22
19. Svetimos kariuomenės	23
20. Karo sanitarijos žinios	27
21. Raštų apžvalga	29

Redaktorius pulk. leit. K. Skučas.

Leidžia Karo Mokslo Draugija.

„Raidės“ spaustuvė Kaune

1926 metų sausio m. 5 d.

Įvyks Lietuvos Raudonojo Kryžiaus VIII Loterijos

2-os Klasės Lošimas.

Kas dar nenusipirko bilietų—skubėkite.

Pradedantiems lošti nuo 2-os klasės teks
6.410 laimėjimų, bendra suma
Lt. **468.000.**

Bilietai parduodami: Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Loterijos Valdyboj, Kaune, Laisvės Alėja 35, Ūkio Banko bei Prekybos ir Pramonės Banko skyriuose, visose pašto įstaigose Kaune ir provincijoj ir pas agentus.

Lietuvos kariuomenės karininkų laikraštis

„KARDAS“

Eina 2 metai.

Nuo 1926 m. pradžios pradės eiti kartą savaitėje.

Dažniau eidamas, „KARDAS“ nuolat atsilieps aktualiais mūsų kariuomenės ir karių gyvenimo reikalais, dės pasaulinės karo politikos apžvalgas.

„KARDAS“ seks karo mokslo ir karybos naujienas.

„KARDAS“ padės stiprinti tarp kariuomenės ir visuomenės vienybę ir niškins apie visuomenės vaidmenį krašto gynimo darbe.

„KARDAS“ plačiai informuos apie mūsų kariuomenės, karių ir kitų krašto gynimo organizacijų gyvenimą. Teiks žinių ir apie kitas valstybes.

Visus tikrosios tarnybos karius, atsargos karius, šaulius, sportininkus, skautus, jaunimą ir visuomenę kviečiame prenumeruoti „Kardą“ ir išrašinėti jį i visas skaityklas.

P. p. karininkai, prenumeruokite „Kardą“ per savo dalis.

PRENUMERATOS KAINA visiems vienoda:

LIETUVOJE (ir Estijoje, Latvijoje, Vokietijoje): metams — 36 lt., pusei metų — 18 lt., mėnesiui — 3 lt. Atskiras nr. — 75 ct.

UŽSIENYJE: metams — 60 lt., pusei metų — 30 lt., mėnesiui — 5 lt.

Leidžia:

Karo Mokslo Draugija.

Redakcijos ir Administracijos adresas:

Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, Karo Mokslo Skyrius.
Telef. per Vyr. Štabą.

VI m.

Karo žurnalas

VI m.

„MŪSŲ ŽINYNAS“

B e n d r a d a r b i a i : plk. ltn. Acukas, ats. plk. ltn. prof. Vaclovas Biržiška, plk. ltn. Byla, plk. inž. Bobinskis, mjr. Burokas, k. v. Grigaitis, gen. št. plk. Griganavičius, k. v. Grudzinskas, kpt. Hinentalis, vyr. ltn. Jonuška, k. v. Jurskis, gen. št. gen. ltn. Ladyga, vyr. ltn. Lesauskis, kpt. Novickis, gyd. mjr. Petraitis, gen. Radas-Zenkavičius, mjr. Ružancovas, mjr. V. Steponaitis, pulk. ltn. Sutkus, gen. št. plk. ltn. Škirpa, vyr. ltn. Sulcas, mjr. Tomkus, vyr. ltn. Urbelis, ats. kpt. Urbšys.

Leidžia: vyr. štab. karo mokslo skyrius. Redaktorius: plk. ltn. J. Lanskoronskis.

P R E N U M E R A T A M E T A M S :

Lietuvoje, Estijoje, Latvijoje ir Vokietijoje lt. 50. Kitur užsienyje lt. 100.

(Tikrosios tarnybos ir atsargos kariams per pusę pigiau).

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, Karo mokslo skyrius.

IV metal

IV metal

Jau laikas 1926 metams užsisakyti mėnesinis sporto bei fizinio auklėjimo iliustruotas žurnalas

„Sportas“

Lietuvos Sporto Lygos, Futbolo Lygos ir kitų didžiųjų Lietuvos sporto organizacijų organas.

„Sporto“ žurnale trumpai, gyvai išdėstoma visos Lietuvos sporto gyvenimo mėnesinė apžvalga.

„Sporte“ dedama straipsnių, pasikalbėjimų apie žymiausias bei opiausias Lietuvos ir užsienio sporto klausimus.

„Sporte“ visuomet randame turtingą skylių piešinių, karikatūrų, fotografijų, iliustruojančių visos sporto dienos įvykius.

„Sporte“ vedamas platus kariuomenės ir mokyklų sporto skyrius.

„Sporte“ gausiai dedama sporto gyvenimo įvairenybių, sporto klausimų medicinos atžvilgiu, fejtonų, įvairių nurodymų, patarimų, sporto istorijos žinių rekordų, statistikos davinių, atsiliepimų apie Lietuvos ir užsienio knygas bei žurnalus ir t. t.

„Sportą“ leidžia Lietuvos Futbolo Lyga; redaguoja komisija, kurią sudaro: V. Gulmanas, vyr. ltn. J. Pyragius ir J. Sulginas. Redaktorius Jurgis Sulginas.

„Sporte“ dalyvauja geriausios sportininkų jėgos.

Prenumerata: su nustatytu metams 15 lt., pusel metų 8 lt. Užsieniui dvigubai. Atskiro numerio kaina 1 lt. 50 cent. Užsisakyti, be administracijos, galima „Spaudos“ Bendroveje (Kaunas, Laisvės alėja, 76 Nr., Pasažė) ir visose pašto agentūrose.

Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Telšių gatvė № 3, telef. 1971. Atdara kasdien nuo 10—12 v. ryto.

Užsisakykite 1926 metams!

Mokslų, literatūros
ir visuomenės populiarus žurnalas

„Kultūra“

eina kas mėnuo gražiai papuoštais paveikslais ir brėžiniais, didelio formato; apie 80 pusl. ir duoda labai lengvos medžiagos iš mokslo, kultūros ir visuomenės gyvenimo sričių.

„KULTURA“ ypač tinka besilavinantiems žmonėms, kaimo šviesuomenei ir moksleiviams.

„KULTURA“ duoda savo metiniams skaitytojams šiuos nemokamus priedus.

Dvi populiaraus mokslo knygos:

1. W. Boelše Žmonijos kilmė. 2. W. Beren Kaip žmogus gamtą nugalė. 3. „Sodžiaus kalendorių“.

Kaina su visais priedais metams — 20 lit., pusel metų — 12 lit. Amerikoje ir užsieny dvigubai. Atsk. num. — 3 lit.

Pavyzdinį numerį, atviruku pareikalavus, išsiunčiame apdėtu mokesniu. Galima užsisakyti kiekvienam pašte.

Šiauliai, Dvaro g-vė 83 „Kultūros“ Redakcija.

Kiekvienas karininkas, kuris nori būti geras savo kareivių vadai ir auklėtojas, turi gerai pažinti ne tik kasdieninį kareivio gyvenimą kareivinėse ir lauke, bet ir jo norus, rūpesčius ir kitą jo dvasinį gyvenimą, o tai padaryti tegalės tik skaitydamas kareivių laikraštį

„Karys“

Todel kiekvienas karininkas turi užsisakyti 1926 m. „KARĮ“, nes tik jame ras atvaizduotą mūsų kareivio gyvenimą.

Kiekvienas karininkas „Kary“ ras, kas girdėti kitų dalių kareivių tarpe, ką kitų dalių vadai daro savo kareivių švietimui ir auklėjimui. Be to, ras ir iš kitų kariuomenių kareivių gyvenimo.

„KARYS“ rašo ne tik įvairiais Lietuvos kariuomenės reikalais, bet ir duoda žinių iš Lietuvos ir užsienio.

„KARYJ“ dedama paveikslų, apysakų, eilių ir kit. raštų.

„KARYS“ reikalingas kiekvienam sportininkui karininkui, nes jis duoda daug žinių iš Lietuvos ir užsienio kariuomenės ir civilio sporto ir deda kitokių sporto raštų.

„KARYJ“ apie sportą rašo kariuomenės ir civiliai sportininkai.

„KARYS“ savo skaitytojams atsako į klausimus.

Metiniai „Kario“ prenumeratoriai gauna priedą — gražų sieninį kareivių kalendorių.

„KARĮ“ redaguoja vyr. ltn. A. M a j u s.

„KARIO“ kaina metams 15 litų, pusmečiui 8 litai ir 1 mėn. 1 lt. 50 ct.

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Kario“ Redakcija.

59358
50858
50858

Liet. TSR
Karys
Karys
Karys

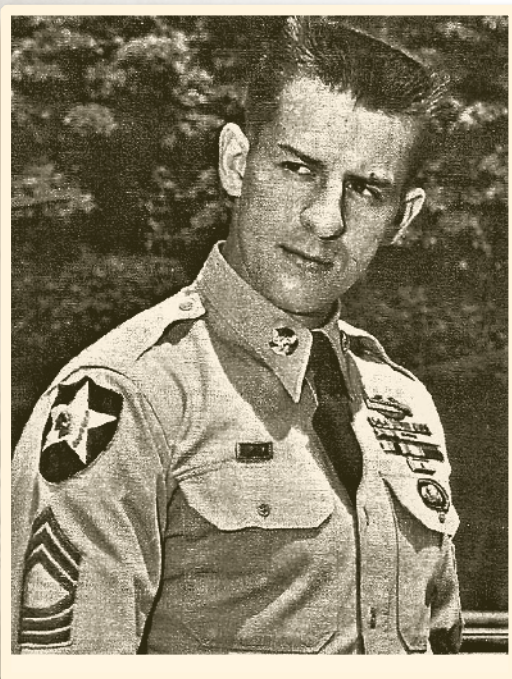
UŽMIRŠTOJO K

AM
PLK
BER

HENRY LAZARUS GAIDIS

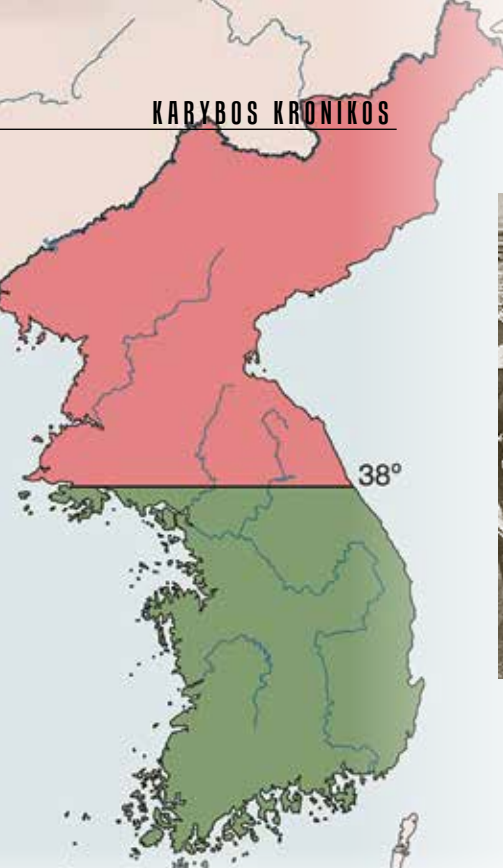
KARO DIDVYRIS: AMERIKOS LIETUVIS K. LTN. ANTHONY BERNARDAS HERBERTAS

Korėjos karas (1950–1953) dažnai vadinamas užmirštuoju karu daugiausia dėl to, kad jį nustelbė II pasaulinis ir Vietnamo karai, tačiau tiems, kurie tada kovojo, jis buvo toks pat kruvinas bei sunkus kaip ir bet kuris kitas karas iki tol ar po to. Ši istorinė maža taiki tauta buvo okupuota japonų ir padalyta II pasaulinio karo pabaigoje. Korėjos padalijimas, šalies šiaurinėje dalyje įvedus komunistinę diktatūrą, o pietinėje įsitvirtinant demokratijai, netrukus tapo pirmuoju Šaltojo karo mūšio lauku.

AMERIKOS LIETUVIAI PRIEŠ KOMUNIZMĄ

Korėjos karas prasidėjo ankstyvą 1950 m. birželio 25-osios rytą, kai Šiaurės Korėjos kariai peržengė 38-ąją lygiagrečią, skiriančią abi valstybes. Šis karas nebuvo tik Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ir Korėjos konfliktas, jame dalyvavo Jungtinių Tautų (JT) pajėgos, kurias sudarė Australijos,

Korėjos karo pabėgėliai.

Belgijos, Kanados, Kolumbijos, Danijos, Etiopijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės, Graikijos, Nyderlandų, Indijos, Italijos, Liuksemburgo, Naujosios Zelandijos, Norvegijos, Pietų Afrikos, Švedijos, Tailando ir Turkijos kariai. Savo ruožtu Šiaurės Korėjos pajėgas aprūpino ir rėmė skirdamos savo karių Kinija ir Sovietų Sąjunga.

Nors Lietuvos nebuvo tarp šalių, įsitraukusių į šį karinį konfliktą, bet šimtai lietuvių kilmės amerikiečių dalyvavo šioje epinėje kovoje. Veikiausiai mažai kas žino, kad daugeliui vienišų lietuvių vyrų, gyvenusių Vokietijos perkeltųjų asmenų stovyklose, buvo leista emigruoti į JAV tik tada, kai jie įstojo į kariuomenę ir sutiko kovoti Korėjos kare. Būtent iš šių stovyklų JAV kariuomenę papildė kai kurie labiausiai už nuopelnus apdovanoti kariai. Šie jauni vyrai, pabėgę iš savo tėvynės artėjant rusijos tankams, puikiai suprato, kokią didelę grėsmę pasauliui kėlė komunizmas.

Natūraliai šių senstančių karžygių skaičius kasdien mažėja, tačiau daugelis iš jų vis dar gyvena tarp mūsų. Jie nelinkę kalbėti apie savo praities šlovę. Jei jūsų senelis, tėvas, dėdė ar kaimynas yra vienas iš šių pamirštų didvyrių, jūs dar galite padėkoti jiems už tarnybą.

KARO PRADŽIA

Korėjos karo mūšiai buvo vieni intensyviausių, jie vyko blogiausiomis oro bei geografinėmis sąlygomis, su kuriomis kada nors susidūrė kariai mūsų lauke. Per trejus karo metus žuvo apie 37 000 amerikiečių. Palyginimui – per dešimt karo Vietname metų žuvo 58 000 amerikiečių. Begales sunkių išbandymų JT pajėgų kariams teko patirti iki pat karo pabaigos.

Mažos amerikiečių pajėgos, buvusios Korėjoje netikėtai prasidėjusio išpuolio metu (tai ir buvo karo pradžia), patyrė keletą žeminančių pralaimėjimų, kol galiausiai sugebėjo sustabdyti priešininkų antplūdį. Nors generolo Douglaso MacArthuro vadovaujami amerikiečių kariai sėkmingai išsilaipino Inčchone ir kova persikėlė į Šiaurės Korėją, amerikiečių jūrų pėstininkai turėjo parodyti tikrą drąsą epinio atsitraukimo iš Čosono metu, kai buvo apsupti į karą įsitraukusių gerokai galingesnių kinų pajėgų.

Kovos vyko nuo kalno iki kalno, stingdančios žiemos sąlygomis ir varginančiomis karštomis vasaromis. Galiausiai 1953 m. JT, JAV, Kinija ir Šiaurės Korėja pasirašė susitarimą dėl paliaubų, ir fronto linija,ėjusi šiauriau 38-osios lygiagre-

tės, tapo faktine Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos ir Korėjos Respublikos siena. Šiandieninės Šiaurės Korėjos pastangos įsigyti branduolinių ginklų yra tik šios seniai prasidėjusios kovos tęsinys.

LIETUVIŠKA KILMĖ: ANTANAS ARBUTUS

Anthony (dažniausiai vadinamas Tony, taip jis vadinamas ir šiame straipsnyje, išskyrus atvejus, kai kartu minima jo pavardė, – red. past.) Bernardas Herbertas, gimė 1930 m. balandžio 7 d. Herminie, Pensilvanijoje, lietuvių emigrantų šeimoje. Dauguma informacijos, pateiktos šiame straipsnyje, yra iš jo paties autobiografinės knygos „Karys“ (angl. „Soldier“), kurią jis parašė išėjęs į pensiją po tarnybos JAV kariuomenėje, taip pat remtasi genealoginiais tyrimais.

Jo tėvo tėvai, Charlesas ir Elizabeth Arbutus, 1893 m. iš Kauno imigravo į JAV. Kad išlaikytų savo žmoną ir sūnų, Charlesas įsidarbino Alegenio apygardos anglies kasyklose Pensilvanijoje. Kaip ir daugelio lietuvių naujųjų imigrantų, jų šeimos pavardė Arbutus netrukus buvo pakeista

Anthony B. Herbertas apie savo išskirtinę karinę karjerą parašė knygą „Karys“, išleistą 1973 m.

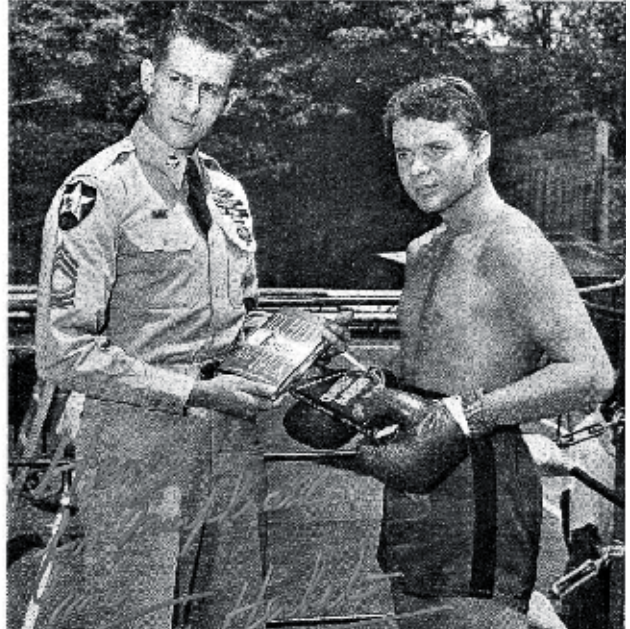

į Herbert, kad skambėtų labiau amerikietišškai. Jų pirmasis sūnus Johnas gimė Lietuvoje, o kiti keturi vaikai – Frankas, Charlesas, Williamas ir Susanna – Pensilvanijoje. Šeima namuose kalbėjo lietuviškai, o darbe ir mokykloje angliškai.

Tony tėvas Charlesas Edwardas Herbertas gimė 1895 m. gruodžio 16 d. Larimere, Pensilvanijoje, Vestmorelande, o po metų jo senelis susirgo, todėl šeima grįžo į Lietuvą. Kaip Tony pasakojo jo tėvas Charlesas, grįžti į gimtinę buvo nuspręsta todėl, kad „galėtų palaidoti jo senelius pažįstamoje žemėje“. Jo močiutė, našlė Elžbieta, dar žinoma kaip Lissie, ištekėjo už Paulo Solkinuso, ir šeima grįžo į Ameriką XX a. pradžioje, apsigyveno Herminie, Vakarų Morelando apygardoje, Pensilvanijoje, Pitsburgo priemiestyje, ten Paulas įsidarbino anglies kasyklose.

Vyr. srž. Anthony B. Herbertas apdovanojamas JAV Sidabrine žvaigžde, 1951 m., Korėja.

Vienas iš labiausiai Korėjos kare apdovantų JAV vyresniųjų seržantų – Anthony B. Herbertas kartu su Audie Murphy – vienu iš labiausiai apdovantų II pasaulinio karo JAV kareivių. 1955 metai.

Herminie buvo tipinė Pensilvanijos anglies kasybos bendrovė, įkurta Sewickley savivaldybės teritorijoje. Be visų vietinių verslų, ji valdė vietinę anglies kasyklą, teikė būstus darbuotojams. Vėliau Herminie išsiplėtė ir turėjo dvidešimt du barus, aštuonis gėrimų klubus ir keturias bažnyčias. Kadangi tai buvo daugiausia Romos katalikų bendruomenė, barai sekmadieniais buvo uždaryti, o bažnyčios klestėjo.

Laikui bėgant Solkinusų šeima suklestėjo, o Tony tėvas užaugo ir galiausiai vedė vieno iš labiausiai gerbiamų miesto gyventojų, kilusio iš Anglijos, dukrą.

Būdamas jaunas Tony reguliariai lankydavosi pas savo lietuvius senelius. Jo tėvo patėvis Paulas Solkinusas buvo niūrus senas kalnakasys ir mėgo pasakoti istorijas apie savo jaunystę Lietuvoje. Gyvendama Amerikoje šeima visada stengėsi laikytis įprasto Lietuvoje gyvenimo būdo.

Tony šiltai prisimindavo, kad jo senelis nuolat pabrėždavo šeimos lietuvišką kilmę ir visada vadino Tony tikruoju lietuvišku vardu – Antanas Arbutus. Vaikystėje Tony mokėjo lietuviškai, bet vėliau galėjo prisiminti tik keletą žodžių. Jis lankė Šv. Edvardo katalikų bažnyčią Herminie,

Pensilvanijoje, ir tapo ministrantu (asmuo, patarnaujantis per Mišias, teikiant sakramentus, sakramentalijas, ar laiminant, taip pat per laidotuves ir kitas pamaldas, – red. past.). Jo tėvas papildydavo šeimos pajamas teikdamas medžioklės vedlio paslaugas netoliese esančiame Pitsburge, Pensilvanijoje, todėl Tony augo tarp ginklų ir išmoko šaudyti bei medžioti dar būdamas vaikas. Jis prisimena, kad jo seneliai per Didžiosios depresijos laikotarpį pasipildydavo šeimos pajamas gamindami ir parduodami naminių viskį. Jo močiutė Elizabeta buvo mylinti bei valinga moteris ir išlaikė Solkinusų degtinės gamyklą. Ji sugalvodavo receptūras ir gamybos technologijas, o šeimos gaminama produkcija tapo gerai žinoma visoje bendruomenėje. Vis dėlto galiausiai apie šią jos veiklą sužinojo teisėsauga ir močiutei teko šešis mėnesius praleisti kalėjime. Apskritai tai buvo tipiška Didžiosios depresijos ir II pasaulinio karo laikų šeima.

NORIAI Į KARĄ KORĖJOJE

Du Tony broliai dalyvavo II pasauliniame kare: Chuckas buvo pėstininkų karininkas Itali-

Vyr. srž. Anthony B. Herbertas susitikime su buvusia JAV pirmąja ponia Eleanora Roosevelt, 1952 metai.

joje, o Budas – torpedininkas laive, dislokuotame Šiaurės Atlante. Nenuostabu, kad augdamas lietuvių kilmės amerikiečių šeimoje ir matydamas brolių pavyzdį Tony irgi panorė tarnauti kariuomenėje.

Kai jam jau buvo 14 metų ir karas dar tebesitęsė, jis suklastojo savo krikšto liudijimą ir bandė įstoti į JAV jūrų pėstininkų korpusą, bet buvo sulaukytas naujokų stovykloje. Po trejų metų jis ir jo draugas, norėdami tapti desantininkais elitinėje 82-ojoje oro desanto divizijoje, metė vidurinę mokyklą. Jie nuvyko į karo prievolės vykdymo punktą Pitsburge ir įstojo į JAV kariuomenę.

1947 m. gegužės 10 d. rytą Anthony B. Herbertas atvyko į Fort Diksą Naujajame Džersyje ir pradėjo savo ilgą bei garbingą karinę karjerą. Jis vėliau prisiminė, kad ta akimirka buvo viena laimingiausių dienų jo gyvenime, kai išlipęs iš traukinio žinojo, kad netrukus taps kariu. Po bazinių mokymų Fort Dikse Tony nuvyko į parašiutininkų mokymus Fort Benninge, Džordžijoje, paskui tarnavo Fort Liuse, Vašingtone, ir baigė išgyvenimo žiemą kursus Aliaskoje. Po kelių mėnesių tarnybos 1948 m. jis paprašė leidimo grįžti namo ir baigti vidurinę mokyklą. Įgi-

jęs šį išsilavinimą Tony vėl įstojo į kariuomenę. 1950 m. vasario 3 d. jis buvo paskirtas į 82-ąją oro desanto diviziją, dislokuotą Fort Dikse ir Fort Monmouth, Naujajame Džersyje.

Kai 1950 m. birželį prasidėjo Korėjos karas, daugelis stengėsi išvengti dalyvavimo jame, o Tony pagaliau atsirado galimybė pamatyti mūšį. Spalio mėnesį jis buvo paskirtas į 23-iojo JAV pėstininkų pulko, kuris buvo siunčiamas į Korėją, C kuopą. Netrukus jis atsidūrė Toback kalnuose, šiek tiek į Šiaurę nuo 38-osios lygiagrečių, kur Šiaurės Korėjos kariai buvo stumiami atgal. 1950 m., vakarėjant lapkričio 26-ajai, JAV kariuomenės puolimas buvo sustabdytas, kai tūkstančiai Kinijos karių, perėjusių Yalu upę, įsitraukė į karą. Dalinys, kuriame tarnavo Tony, tuomet įsitraukė į sunkias kovas su kinais, šioms judant į pietus per sniegą ir stingdantį ledą. Kaip pasakojo Tony, JAV pajėgos buvo stumiamos atgal, jos nuolat kovojo ir persigrupuodavo, kai jų jėgos silpnėjo. Tony savo biografijoje pažymėjo, kad nors jis ir jo kolegos kovojo už išlikimą, daugelis vėliau buvo apdovanoti už drąsą.

Atsitraukimo metu Tony priskirtas Turkijos daliniui ir 38-ojo pėstininkų pulko E kuopai. Ji

Plk. Itn. Anthony B. Herberto
Henry L. Gaidžio kolekcijai
padovanoti ženklai ir juostelės.

kovojo per žiemą iki pat pavasario. Kinijos puolimas galiausiai buvo sustabdytas ir atremtas, o Sąjungininkai ir komunistų pajėgos 1953 m. susitarė dėl paliaubų, kurios nutraukė trejus metus trukusius kruvinus kovos veiksmus.

22 MEDALIAI

Per Korėjos karą Tony, oficialiai – Anthony B. Herbertas, buvo paaukštintas už drąsą iki vyresniojo seržanto ir apdovanotas 22 medaliais.

Tarp jo apdovanojimų buvo Purpurinė širdis su trimis ažuolo lapų vainikais, Sidabrinė žvaigždė su dviem ažuolo lapų vainikais, Bronzinė žvaigždė su „V“ už narsumą, Kario medalis, Armijos pagyrimo medalis su dviem ažuolo lapų vainikais, Kovinio pėstininko ženklas, Parašiutininko ženklas, Vokietijos ir Jungtinės Karalystės kariuomenių „Parašiutininkų sparnai“, Pėdekio ženklas ir Reindžerio antsiuvas. Be to, Tony buvo vienintelis ne Turkijos pilietis pasaulyje, apdovanotas prestižiniu Turkijos Ozanu ordinu.

Sidabrinė žvaigždė yra trečias pagal svarbą JAV apdovanojimas, skiriamas išskirtinai už karines operacijas. Dėmesio vertos Tony Sidabrinės žvaigždės. 1951 m. gegužės 18 d. Tony, tarnauda-

mas 2-osios pėstininkų divizijos 38-ojo pėstininkų pulko E kuopoje, dalyvavo kovose netoli Kummul-gol, Korėjoje. Grandinio Anthony B. Herberto būrys per susirėmimą pateko į priešų užkardą ir turėjo kovoti, kad ištrūktų iš spąstų. Tony buvo iš karto sužeistas per susirėmimą, bet matydamas, kad jo dalinys yra spaudžiamas intensyvios ugnies, gr. A. B. Herbertas toliau šaudė, kol baigėsi šoviniai. Tuomet jis puolė priešų kulkosvaidžio įgulą su ant ginklo pritvirtintu durtuvu, nužudė visus įnirtingoje kovoje.

Po tokio drąsaus poelgio jo būrys pažengė į priekį ir pašalino kelio užtvarą, o Tony padėjo perkelti sužeistus bendražygius į saugią vietą, prieš leisdamas save evakuoti. Už drąsą kovoje jis buvo apdovanotas Sidabrine žvaigždė.

Greitai pasveikęs po sužalojimų, Tony, dabar jau seržantas, 1951 m. rugsėjo 12 d. grįžo į savo dalinį ir dalyvavo priešų įtvirtinimais apsupto kalno netoli Tally'ong, Korėjoje, puolimo ir užėmimo operacijoje. Pakartotiniai puolimai žlugo, nes kalno prieigas iš visų pusių gynė kulkosvaidininkai ir snaiperiai. Tony, supratęs, kad reikia sunaikinti priešų ginklus, organizavo ir vedė savo dalinį į priekį intensyvios ugnies sąlygomis, kol buvo sustabdytas vieno kulkosvaidžio iš

Anthony ir Marygrace Herbertai JAV TV programoje „You Bet Your Life“ 1955 m. spalio 6 d.

bunkerio. Tada Tony, nepabūgęs atviros prieš ugnies, metė granatą į bunkerį ir sunaikino ten buvusius priešus, o paskui ir toliau vedė savo vyrus naikinti likusių priešų įtvirtinimų. Už drąsą kovos veiksmuose ir išskirtinį vadovavimą srž. A. B. Herbertas pelnė didelę pagarbą ir buvo apdovanotas dar viena Sidabrine žvaigžde.

Būtent Korėjos karo metu Tony išryškėjo kaip geras karys, jis buvo greitai paaukštintas ir tapo vienu jauniausių ir labiausiai apdovanotų JAV kariuomenės vyresniųjų seržantų. 1951 m. pabaigoje gen. Matthew Ridgeway, perėmęs Sąjungininkų vado Korėjoje gen. Douglaso MacArthuro pareigas, pasirinko vyr. srž. A. B. Herbertą atstovauti Korėjoje dislokuotiems JAV kariams. Šiuo tikslu sugrįžęs į JAV jis Baltuosiuose rūmuose susitiko su prezidentu Harry Trumanu ir keliavo po šalį pasakodamas apie karo veiksmus Korėjoje. Per savo keliones Tony susitiko su senatoriais, kongresmenais, gubernatoriais ir šimtais tūkstančių kolegų amerikiečių. Jis taip pat aplankė kelias Europos šalis ir susitiko su Sąjungininkų šalių atstovais. Paryžiuje Tony bendravo su buvusia JAV pirmąja ponia Eleanora Ruzvelt, ji įtikino jį stoti į koledžą, įgyti aukštąjį išsilavinimą ir galvoti apie savo gyvenimą ateityje.

Apie po JAV keliaujančią vyr. srž. A. B. Herbertą dažnai rašė spauda, pristatydama jį kaip labiausiai apdovanotą eilinį Korėjos kare. Vienas iš kelionės įsimintiniausių momentų buvo Tony

susitikimas su Audie Murphy, labiausiai apdovanotu II pasaulinio karo kariu.

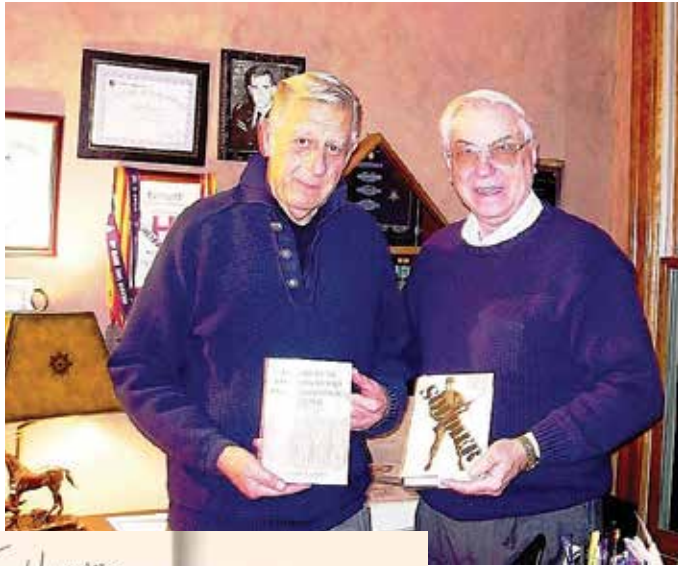
1952 m. Tony vėl paliko JAV kariuomenę, ir vienas pirmųjų dalykų, ką jis padarė, – susituokė su Marygrace Natale, savo Herminie vidurinės mokyklos drauge.

Jų vestuvės įvyko 1952 m. liepos 11 d. Leesburge, Laudono apygardoje, Virdžinijoje. Paskui jis įstojo į Pitsburgo universitetą ir 1956 m. įgijo Menų bakalaurą laipsnį.

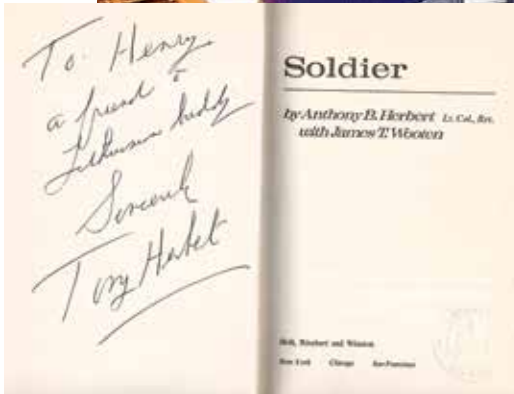
VIETNAMAS IR KITI KARAI

Galima būtų pagalvoti, kad po visko, ką Tony patyrė, jis nusprendė pasitenkinti savo praeities laurais, bet taip nebuvo. Tony vėl pasirinko tarnybą ir tęsė išskirtinę karinę karjerą. Baigęs studijas, jis grįžo į kariuomenę ir buvo paskirtas antruoju leitenantu Pensilvanijos nacionalinėje gvardijoje. Jo rezervisto statusas netrukus vėl pasikeitė – jis grįžo į aktyvią tarnybą ir aukštais balais baigęs pėstininkų karininkų mokyklą Fort Benninge, Džordžijoje, Tony buvo paskirtas instruktoriumi kalnų reindžerių mokymo stovykloje Dahlonegoje, Džordžijoje. 1957 m. jis tapo vyresniuoju leitenantu ir per savo karinę karjerą pakilo iki pulkininko leitenanto rango.

Spalvinga A. B. Herberto karjera nuvedė jį į Japoniją, Korėją, Aliaską, Islandiją, Azorus, Kanadą, Saudo Arabiją, 51 Afrikos šalį ir visą Europą. 1956 m. jis vadovavo JAV specialiųjų pajėgų daliniams Dominikos Respublikoje, o 1969 m. – 173-iajai oro desanto brigadai Vietname. Jis puikiai išmoko portugalų kalbą ir tapo kvalifikuotu kariniu vertėju. Be to, jis įgijo magistro, o vėliau ir daktaro laipsnius Džordžijos universitete.

Plk. ltn. Anthony B. Herbertas ir Henry L. Gaidis. 2007 m. gruodžio 21 d.

Plk. ltn. A. B. Herbertas Vietnamo kare buvo apibūdinamas kaip tobulas JAV kariuomenės karininkas, bet būtent ši savybė galiausiai privertė jį palikti tarnybą. 1968 m. Tony buvo dislokuotas Vietname ir paskirtas JAV kariuomenės 173-iosios oro desanto brigados Generalinės inspekcijos karininku, vėliau tapo šios brigados 503-iojo pėstininkų pulko 2-ojo oro desanto bataliono vadu.

Kaip tik tuo metu JAV spaudoje kilo My Lai žudynių kontroversija ir Tony pareiškė, kad matė keletą karo nusikaltimų Vietname, apie kuriuos jis pranešė savo viršininkams, bet jie atsisakė pažaboti ar drausminti tuos, kurie buvo į tai įsitraukę. Užuoat būtų giriamas už pranešimą apie tokius nusikaltimus, Tony buvo puolamas savo vadų, politinių pareigūnų ir žiniasklaidos. Nors keli Karinės kriminalinės žvalgybos skyriaus tyrimai 1971 m. patvirtino kai kuriuos iš

praneštų kaltinimų, Tony buvo priverstas išeiti į atsargą. Jis tęsė kovą, norėdamas atskleisti savo buvusių vadų elgesį, tai apėmė ir keletą civilinių ieškinių prieš žiniasklaidą, kurie galiausiai buvo perduoti JAV Aukščiausiajam Teismui, bet šis atsisakė spręsti šį klausimą.

Per savo karinę karjerą Tony įgijo psichologijos daktaro laipsnį ir vėliau dirbo policijos bei klinikinio psichologu. Būdamas pensijoje jis gyveno ramų gyvenimą su savo žmona ir šeima, mėgavosi žvejyba. Tony mirė nuo vėžio 2014 m. birželio 7 d. Canon Sityje, Fremonto apygardoje, Kolorade, sulaukęs aštuoniasdešimt ketverių metų amžiaus. Apie jo mirtį buvo paskelbta tik po jo laidotuvių Arlingtono nacionalinėse kapinėse, Arlingtono mieste, Virdžinijoje, 2015 m. vasarį. Jo mylima žmona Marygrace Herbert, mergautinė pavardė Natale, mirė 2018 m. balandžio 12 d. Kanono mieste, Fremonto apygardoje, Kolorado valstijoje, ir buvo palaidota šalia vyro.

Tuos, ką sudomino ši istorija ir norėtų ja pasidomėti išsamiau, autorius rekomenduoja paties plk. ltn. A. B. Herberto knygą „Karys“ (*Soldier* by Anthony B. Herbert, Lt. Col. Retired with James T. Wooten, Holt Rinehart Winston, New York, New York, 1973).